

” Ymmärretään enemmän toisiamme paremmin kuin suomalaiset”- Maahanmuuttajataustaisten nuorten kokemuksia vertaissuhteistaan

Hibaaq Amin

Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma

Monografiamuotoinen

Kevätlukukausi 2023

Opettajankoulutuslaitos

Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Hibaaq Amin. 2023. "Ymmärretään enemmän toisiamme paremmin kuin suomalaiset" Maahanmuuttajataustaisten nuorten kokemuksia vertaissuhteistaan. Kasvatustieteen pro gradu- tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. 78.

Tässä tutkimuksessa tutkittiin maahanmuuttajataustaisten nuorten vertaissuhteita. Kansainväliset sekä kansalliset tutkimukset ovat osoittaneet, kuinka ystävyyssuhteet jakautuvat usein maahanmuuttajataustaisten nuorten sekä valtaväestön kesken. Tässä tutkimuksessa pyrittiin selvittämään, esiintyykö kyseistä ilmiötä nuorten vertaissuhteissa.

Tutkimuksen tutkimuskysymykset olivat: 1) Mitkä tekijät vaikuttavat maahanmuuttajataustaisten nuorten vertaissuhteiden muodostumiseen? ja 2) Millaisten asioiden nuoret kertovat vaikuttavan vertaissuhteiden muodostumiseen? Tutkimukseen osallistui kuusi maahanmuuttajataustaista nuorta, jotka asuivat pääkaupunkiseudulla. Tutkimukseni oli laadullinen, narratiivinen tutkimus, sillä olin kiinnostunut maahanmuuttajataustaisten nuorten tuottamista kertomuksista. Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin avointa kerronnallista haastattelua, joka perustui nuorten tekemiin mindmapeihin.

Tutkimuksessa selvisi, että maahanmuuttajataustaiset nuoret ystävystyvät mieluiten muiden maahanmuuttajataustaisen kanssa. Nuorten kertomuksista nousi esille kuusi teemaa vertaissuhteiden muodostumiseen: yhteenkuuluvuuden tunne, kotouttaminen, etninen identiteetti, kielitaito, ennakkoluulot sekä yhteiset kulttuuriset piirteet. Nuoret olivat yhtä mieltä siitä että maahanmuuttajataustaisuudella oli merkitystä vertaisten valinnassa. Tutkimuksessa ilmeni myös, kuinka maahanmuuttajataustaiset nuoret eivät kokeneet itseään suomalaisina, vaikka kaikki haastateltavat olivat kuitenkin syntyneet Suomessa.

Asiasanat: **monikulttuurisuus, maahanmuuttajataustainen, akkulturaatio, kotoutuminen, identiteetti, vertaissuhteet, ystävyyssuhteet**

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ.....	
SISÄLTÖ	
1 JOHDANTO.....	1
2 MONIKULTTUURINEN SUOMI	4
2.1 Maahanmuuttajat Suomessa	4
2.2 Maahanmuuttajan ja monikulttuurisuuden käsitteet.....	5
3 MAAHANMUUTTAJAN IDENTITEETTI JA KOTOAUTUMINEN	7
3.1 Identiteetti	7
3.2 Kotoutuminen ja akkulturaatio.....	10
4 VERTAIS - JA YSTÄVYSSUHTEET	14
4.1 Vertaissuhteet	14
4.2 Ystävyysuhteet.....	16
4.3 Maahanmuuttajataustaisten ystävyysuhteet.....	17
5 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET/-ONGELMAT .	19
5.1 Tutkimuskysymykset	19
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	20
6.1 Tutkimusote ja lähestymistapa	20
6.2 Kerronnallinen haastattelu aineistonkeruumenetelmänä.....	22
6.3 Tutkimuksen kulku ja osallistujat	23
6.4 Aineiston analyysi	24
6.5 Eettiset ratkaisut.....	27
7 TULOKSET.....	29
7.1 Yhteenkuuluvuuden tunne	29
7.2 Etninen identiteetti	31

7.3	Kotouttaminen.....	33
7.4	Kielitaito.....	35
7.5	Ennakkoluulot.....	37
7.6	Yhteiset kulttuuriset piirteet.....	39
8	TULOSTEN POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	41
8.1	Yhteenkuuluvuuden tunne	41
8.2	Etninen tausta	42
8.3	Alueelliset tekijät.....	43
8.4	Kielitaito.....	44
8.5	Ennakkoluulot.....	44
8.6	Yhteiset kulttuuriset piirteet.....	45
9	TUTKIMUKSEN ARVIOINTI	47
9.1	Tutkimuksen luotettavuus ja rajoitukset.....	47
9.2	Jatkotutkimus	49
	LÄHTEET	50
	LIITTEET.....	66

1 JOHDANTO

Suomessa vieraskielisten ja maahanmuuttajataustaisten osuus on kasvanut merkittävästi (Leinonen, 2013). Vuoren (2013) mukaan vuonna 2030 väestöennusteiden mukaisesti Helsingissä joka viides oppilas koulussa on muun kuin suomen- tai ruotsinkielinen. Maahanmuuton myötä pääkaupunkiseudusta on kehittymässä entistä monikulttuurisempi sekä monietninen (Saukkonen, 2020).

Nuoruutta voidaan parhaiten kuvata siirtymävaiheeksi lapsuuden ja aikuisuuden välillä (Crone, 2017). Nuorten elämään vaikuttavat monet eri muutokset muun muassa ajattelun kehittyminen, fyysinen kasvu sekä sosiaaliset tekijät (Nurmi ym., 2015). Näiden muutosten myötä, nuori alkaa ajattelemaan itseään ja pohtimaan minkälaisiksi ihmisiksi he haluavat tulla sekä samalla löytää paikkansa yhteiskunnassa (Crocetti, 2017).

Murrosiässä yksi keskeisimmistä kehitystaidoista on identiteetin sekä vertaissuhteiden kehittyminen (Umaña-Taylor ym., 2019). Erityisesti maahanmuuttajanuorille vertaissuhteet ovat syventyvä ja kehittyvä tehtävä, ja positiiviset vertaissuhteet sekä etnisiin ryhmiin kuuluviin että etnisten ikätovereiden kanssa ovat merkittävässä roolissa sopeutumisen suhteen (MottiStefanidi ym., 2012; Suarez- Orozco ym., 2018). Saukkosen ja Gräsbeckin (2017) mukaan kotouttamisen onnistumista voidaan myös tarkastella toisen sukupolven maahanmuuttajataustaisten näkökulmasta siitä, miten he löytävät paikkansa tässä yhteiskunnassa. Erityisesti, kun heillä on samat mahdollisuudet kuin valtaväestön lapsilla sekä nuorilla (Teräs & Kilpi-Jakonen, 2013). Lisäksi, kun yksi kotoutumisen osa-alueista on sosiaalisten suhteiden rakentaminen (Saukkonen, 2020). On tärkeää muodostaa sosiaalisia suhteita myös sekä valtakulttuurin että omaan etniseen ryhmään omaaviin nuoriin.

Vaikka maahanmuuttajataustaisten sekä valtaväestön väliset asenteet toisiaan kohtaan voivat olla myönteisiä, maahanmuuttajataustaiset kuitenkin mieluummin ystävystyvä maahanmuuttajataustaisen kanssa, sillä heillä on enemmän yhteistä heidän kanssaan (Scholtz & Gilligan, 2017). Koskelan ja Kotasen (2019) pro gradu tutkielmassa tuli ilmi, kuinka nuorten sosiaaliset suhteet olivat jakautuneet kantasuomalaisien sekä maahanmuuttajataustaisten kesken. Ryhmien jakautumiseen olivat vaikuttaneet kulttuuriset erot sekä koulussa ilmennyt rasismi. Aikaisempien tutkimusten mukaan ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajanuorilla on suurempi riski vertaisryhmien hylkäämiseen ja eristäytymiseen verrattuna taas toisen sukupolven maahanmuuttajanuoriin (Strohmeier ym., 2011; Plenty & Jonsson, 2016).

Pro gradu tutkielmani jatkaa kandidaatin tutkielman aihepiiriä: ”Maahanmuuttajataustaisen lasten vertaissuhteet varhaiskasvatuksessa” (Amin, 2020). Siinä tutkittiin seitsemää maahanmuuttajataustaista lasta, jotka olivat iältään 6–7-vuotiaita. Tutkimustulosten mukaan suurin osa maahanmuuttajataustaisista lapsista mainitsi maahanmuuttajataustaisen lapsen ystäväkseen. Kielitaidolla ei ollut merkitystä ystävien valinnassa.

Pro gradu- tutkielman tavoitteena on lisätä tietoa maahanmuuttajataustaisten nuorten vertaissuhteista ja erityisesti, siitä millaisia asioita nuoret kertovat vaikuttavan vertaissuhteiden muodostumiseen. Olen myös kiinnostunut maahanmuuttajataustaisen ja valtaväestön välisistä suhteista. Aihetta on tutkittu paljon sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Suomessa aihetta ovat tutkineet (mm. Honkasalo ym. 2007; Harinen ym. 2009; Kivijärvi 2015; Turjanmaa, 2017).

Tämä pro gradu-tutkielma koostuu yhdeksästä luvusta, jotka käsittelevät maahanmuuttoa ja monikulttuurisuutta, maahanmuuttajataustaisten sopeutumista, vertais- ja ystävyys-suhteita sekä tutkimuksen toteutumista sekä tutkimustulosten esittelyä. Luvussa kaksi tarkastelen monikulttuurisuutta ja maahanmuuttoa ja käyn läpi maahanmuuttajan käsitettä. Luvussa kolme tarkastelen maahanmuuttajataustaisten sopeutumista, erityisesti akkulturaation sekä kotoutumisen näkökulmasta. Lisäksi käsittelen maahanmuuttajataustaisten

nuoren identiteetin kehittymistä ja sen eri osa-alueita. Luvussa neljä keskityn vertais- ja ystävyys-suhteisiin, joita tutkitaan valtaväestön ja maahanmuuttajataustaisten nuorten välillä. Luvut viisi, kuusi ja seitsemän käsittelevät tutkimuksen toteutumista, aineistonkeruuta sekä tutkimustulosten esittelyä. Luvussa kahdeksan pohdin saatuja tutkimustuloksia ja linkitän niitä aiempiin tutkimustuloksiin sekä luvussa yhdeksän pohdin tutkimuksen luotettavuutta ja mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

2 MONIKULTTUURINEN SUOMI

Tässä luvussa tarkastellaan maahanmuuton sekä monikulttuurisuuden teemoja ja määritellään erityisesti käsite ”maahanmuuttaja”.

2.1 Maahanmuuttajat Suomessa

Vuosina 1990–2010 Suomen väestörakenne on kasvanut merkittävästi ja muutos jatkuu edelleen (Martikainen ym., 2013). Muihin maihin verrattuna maahanmuutto Suomeen on suhteellisen lyhyt (Söderling, 2013). Etenkin viimeisten 30 vuoden aikana ulkomailla syntyneiden osuus koko väestössä on kasvanut huomattavasti (Saukkonen, 2020). Suomen väestössä ulkomaalaistaustaisten osuus oli 8,5 prosenttia vuonna 2021 ja yli puolet heistä asui Uudellamaalla (Tilastokeskus, 2023). Keskimääräisesti maahanmuuttajaväestö on nuorempaa verrattuna koko Suomeen väestöön (Martikainen ym., 2013).

Tilastokeskus (2023) määrittelee ulkomaalaistaustaisuuden näin: ”Ulkomaalaistaustaisia ovat ne henkilöt, joiden molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla”. Tämän määritelmän mukaisesti väestöryhmä jaetaan joko Suomessa tai ulkomailla syntyneisiin (Saukkonen, 2020). Hänen mukaansa ne henkilöt, jotka ovat syntyneet Suomessa jakautuvat suomalaistaustaisiin tai ulkomaalaistaustaisiin. Halmen ja Vatajan (2013) mukaan maahanmuuttajia on monia vuosia kutsuttu ulkomaalaisiksi. Lisäksi he tuovat esille käsitteen olevan puutteellinen, sillä moni maahanmuuttajista jää asumaan Suomeen pysyvästi sekä hakee Suomen kansalaisuutta.

2.2 Maahanmuuttajan ja monikulttuurisuuden käsitteet

Maahanmuuttajan ja siirtolaisen käsite on moniselitteinen, sillä näihin väestöryhmiin mukaan luetaan turvapaikanhakijat, pakolaiset, työvoimasiirtolaiset sekä ulkomailta adoptoidut (Söderling, 2013). Paavolan ja Talibin (2010) mukaan maahanmuuttajalla tarkoitetaan henkilöä, joka on muuttanut Suomeen toisesta maasta ja elää maassa joko pysyvästi tai väliaikaisesti. Pro gradu tutkielmassa tulen käyttämään käsitettä maahanmuuttajataustainen, jolla tarkoitan maahanmuuttajaperheeseen syntyneitä nuoria eli toisen sukupolven maahanmuuttajia (Halme & Vataja, 2013). Toisen sukupolven maahanmuuttajia Suomessa on yhteensä 81 000. (Tilastokeskus, 2023).

Monikulttuurisuus on käsitteenä moniselitteinen ja sen vuoksi sen käyttäminen on haastavaa (Paavola & Talib, 2010). Lisäksi monikulttuurisuudella tarkoitetaan ryhmien välisiä suhteita, toisin sanoen käsitettä hyödyntäessä tulisi huomioida myös vähemmistö- ja valtaryhmien väliset suhteet sekä keskinäiset suhteet vähemmistöryhmien sisällä. Huttusen ja kumppanien (2005) mukaan monikulttuurisuudella tarkoitetaan sitä, että yhteiskunnassa on kulttuurisesti toisistaan poikkeavia ryhmiä, jotka elävät rinnakkain.

Erityisesti Suomessa tavoitellaan integraatiota monikulttuurisuusmallin mukaisesti, jonka mukaan maahanmuuttajilla on yhtäläiset velvollisuudet sekä oikeudet kuten muillakin kansalaisilla (Paavola & Talib, 2010). Suomalaisessa monikulttuurisuuspolitiikassa tuetaan vähemmistöryhmiä siten, että tunnustetaan näiden ryhmien uskonnolliset, kielelliset sekä kansalliset arvonsa, joiden avulla edistetään heidän kotouttamistansa yhteiskuntaan (Pyykkönen & Martikainen, 2013). Interkulttuurisuutta käytetään monikulttuurisuuskäsitteen rinnalla (Paavola & Talib, 2010)

Lepolan (2000) mukaan monikulttuurisuuden ideaalin saavuttamiseksi tarvitaan sekä yhteiskunnan että yksilötason muutoksia ja prosesseja. Lisäksi yhteiskunnan käytäntöjen ja rakenteiden tulee tukea monimuotoisuutta yksittäisen ihmisten käyttäytymisen ja asenteiden lisäksi.

Hallin (2003) mukaan valtion rooli monikulttuurisuuspolitiikassa on pyrkiä aktiivisesti poistamaan epäoikeudenmukaisuuden syitä ja ehkäisemään sekä tunnistamaan vähemmistöjen ulkosulkemisen toimintatapoja ja rasismia. Useimmiten Suomessa monikulttuurisuus liitetään osaksi maahanmuuttajiin ja heidän mukana tuomaan erilaisuuteen (Lehtonen & Löytty, 2003). Tämän mukaisesti ajatellaan monikulttuurisuuden olevan uusi tekijänä olemassa olevassa tilanteessa, joka tuo mukanaan muutosta. Lehtosen ja Löytyn (2003) mukaan kulttuurien moninaisuutta tulisi tarkastella laajemmin eikä vain keskittyä maahanmuuttajien tuomaan erilaisuuteen. Lisäksi tulisi ymmärtää ryhmien välisiä eroja sekä tunnistaa niiden vaikutuksia valtasuhteisiin.

Hallin (2003) mukaan maahanmuuttajia jaotellaan monesti erilaisiin ryhmiin niiden perusteella, kuinka paljon he poikkeavat valtaväestöstä muun muassa taloudellisen aseman, kielen tai tapojen vuoksi. Mitä enemmän he eroavat valtaväestöstä, sitä vieraammiksi heitä pidetään, joka voi johtaa syrjimiseen tai ulossulkemiseen. Yhteiskunnassa on todella tärkeää tarkastella, ketkä jaotellemme kuuluvaksi "meihin" ja miten suhtaudumme erilaisiin ihmisryhmiin (Hall, 2003). On myös huomattu ilmiö, että Suomeen muuttaneet henkilöt ja heidän jälkeläiset ovat sulautuneet Suomen yhteiskuntaan ja ovat kadottaneet suurimmaksi osaksi oman tai vanhempien lähtömaan kansallisen tai etnisen identiteetin, kulttuurin sekä kielen (Saukkonen, 2016).

3 MAAHANMUUTTAJAN IDENTITEETTI JA KOTOUTUMINEN

Tässä luvussa käsitellään sekä maahanmuuttajien että maahanmuuttajataustaisten sopeutumista, erityisesti akkulturaation ja kotoutumisen näkökulmasta. Lisäksi tarkastelen maahanmuuttajataustaisten nuorten identiteetin kehittymistä ja sen eri osa-alueita.

3.1 Identiteetti

Koko elämän ajan identiteetti kehittyy ja siihen vaikuttavat merkittävästi moninaiset kontekstit nuorten elämässä (Umaña-Taylor ym., 2019). Identiteetin muodostumiseen vaikuttavat monet asiat muun muassa sukupuoli, ikä, uskonto, kieli, etnisyys, maantieteellinen paikka sekä sosiaalinen luokka (Talib & Lipponen, 2008). Lisäksi identiteettiä voidaan erotella sekä sosiaaliseen että henkilökohtaiseen ulottuvuuteen. Ne ominaisuudet, joita ihminen ajattelee olevan itsellään, on osa henkilökohtaista identiteettiä (Liebkind ym. 2004). Kun taas se, miten ihminen määrittelee itsensä kuuluvansa tiettyyn sosiaaliseen ryhmään, on taas osa sosiaalista identiteettiä (Howard, 2000; Reicher ym., 2010). Kun tarkastellaan sosiaalista identiteettiä yksilön näkökulmasta sosiaaliseen ryhmään kuulumisen merkitys korostuu (Talib ym., 2004). Yksilön ollessa osa ryhmää, hänen sosiaalinen identiteetti muokkaantuu, joka taas vaikuttaa itsetuntoon sekä itsearvotukseen. Talibin ja kumppaneiden (2004) mukaan nuoret ovat usein tietoisia kuuluessaan vähemmistöön ryhmään, miten ympäristö ajattelee heistä. Etenkin maahanmuuttajataustaisten lasten sekä nuorten identiteetteihin voivat vaikuttaa vahvasti sosiaalinen peilaaminen.

Talibin (2004) mukaan maahanmuutto on sidoksissa identiteettiin eli yksilön käsitys itsestään muuttuu muuttaessaan uuteen maahan. Yksilön muutettua uuteen maahan, hän joutuu muokkaamaan omaa identiteettiään vastamaan uuden maan kulttuuria. Maahanmuuttajataustaisten nuorten identiteetin kehitykseen vaikuttavat merkittävästi valtaväestön asenteet (Talib &

Lipponen 2008). Maahanmuuttajataustaisten nuorten identiteetin rakentumisessa sekä perheellä että vanhemmilla on tärkeä rooli (Turtiainen & Rezai, 2018)

Ryhmäidentiteettiin mukaan luetaan sosiaalinen, kansallinen ja etninen identiteetti (Talib, 2002). Kansallinen identiteetti on moninainen käsite (Smith, 1991). Se syntyy silloin, kun ihmiset pohtivat, keitä he ajattelevat olevansa kansakuntana ja mikä taas erottaa heidät muista kansoista. Meeusin ja kumppaneiden (2010) mukaan kansallisen identiteetin ehdot ovat kansalaisuus ja osallisuus yhteiskunnan toiminnassa.

Etninen identiteetti on taas yksilön subjektiivista tuntemusta etniseen ryhmään kuulumisesta (Phinney, 1990). Etnistä identiteettiä voidaan myös pohtia akkulturaatioprosessin näkökulmasta, jonka mukaan voidaan tarkastella, kuinka voimakkaasti ihminen identifioi itsensä enemmistökulttuuriin, omaan kulttuuriryhmäänsä sekä kumpaankin näistä ryhmistä (Mähönen & Jasinskaja-Lahti, 2013). Toisinaan käytetään kansallista identiteettiä, kulttuuri-identiteettiä sekä etnistä identiteettiä toistensa synonyymeinä, vaikka käsitteillä ei ole täsmälleen samanlaista merkitystä (Talib & Lipponen, 2008).

On tärkeää edistää maahanmuuttajanuorten vahvaa kansallista identiteettiä maahanmuuttajien ja valtaväestön välisten suhteiden parantamisen näkökulmasta sekä korostaa ryhmien yhteistä identiteettiä (Gaertner & Dovidio, 2005). Ikätovereilla on suuri merkitys kansallisen identiteetin kehittämisessä (Umaña-Taylor ym., 2019). Lisäksi nuoret voivat nähdä ikätovereita roolimalleina, kun he pohtivat kiintymystä väestöön, ylpeyden tunnetta maata kohtaan sekä identiteettiään. On myös mahdollista, että nuorten tunteilla kansallista identiteettiä kohtaan on vaikutusta ystävien valinnassa etenkin, kun nuoret pitävät ystävistä, joilla on samat henkilökohtaiset ja käyttämiseen liittyvät ominaisuudet (McPherson ym., 2001).

Identiteettineuvotteluissa kansallisella enemmistöryhmällä on havaittava vaikutusvalta (Mähönen & Jasinskaja-Lahti, 2013). On tarpeellisesta ottaa huomioon vähemmistö- ja enemmistöryhmien väliset valtasuhteet identiteettineuvotteluissa ja samalla edistää yhdenvertaisuutta sekä

tasavertaisuutta kaikille osapuolille. Lisäksi he toivat esille, kuinka maahanmuuttajien kansallisen ja etnisen identiteetin välillä voi syntyä konflikti, jos heillä on haasteita kiinnittyä ympäröivään yhteiskuntaan.

Kulttuuri-identiteetti käsitetään useimmiten moniulotteiseksi rakenteeksi, jossa huomioidaan erilaiset näkökohdat muun muassa sitoutuminen, kiintymyksen tunteita etnisiin ryhmiin, identiteettien etsintää, itseluokittelua sekä koetun ryhmäjäsenyyden merkitystä (Schotte, 2018). Yksi sosiaalisen identiteetin osa on kulttuuriryhmään kuuluminen (Talib & Lipponen, 2008). Lisäksi heidän mukaansa ihmiset voivat nähdä tärkeänä korostaa omaa etnisyyttään, vaikka kyseessä on valtio, josta on lähtenyt.

Maahanmuuttajanuoret ovat lähtöisin monista eri sosioekonomisista taustoista, kulttuurisista lähtökohdista sekä muuttoliikkeistä, joita tulee huomioida kulttuuri-identiteetin käsitteessä (Nunes, 2021). Maahanmuuttajanuorten identiteetin muodostuminen poikkeaa sekä omista vanhemmistaan että valtaväestön nuorista (Räty, 2002). Etenkin, jos pohditaan maahanmuuttajataustaisia, joilla ei ole yhteyttä omaan kotimaahansa vaan ovat oppineet kulttuurinsa sukulaisten ja perheen välityksellä. Heidän lähtökohdat ovat hyvin erilaisia, kun nuorelta puuttuu omakohtainen kokemus kotimaan kulttuurista.

Lisäksi Szabo & Ward (2015) toivat esille, kuinka voi olla psykologisesti haastavaa käsitellä kahta kulttuuriympäristöä ja elätä kahden kulttuurin välillä. Sekä maahanmuuttajataustaisten nuorten että maahanmuuttajanuorten elämä voi olla kamppailua valtakulttuurien – ja vähemmistökulttuurin välillä (Harinen & Suurpää 2003). Myös nuoruuden ja aikuisuuden välillä. Näiden lisäksi nuoret voivat myös kamppailla vanhempien sukupolvien ja oman kulttuurinsa perinteiden välillä. Useiden tutkimusten mukaan on myös onnistuneita kokemuksia kahden kulttuuri-identiteetin yhdistämisessä (Benet-Martínez ym., 2006; Dewaele & van Oudenhoven, 2009; Moore & Parker, 2012; Christmas & Barker, 2014; Galliher ym., 2017).

3.2 Kotoutuminen ja akkulturaatio

Vuonna 1996 uudistettiin turvapaikkahakijoita sekä maahanmuuttajia koskevaa vastaanottolakia, jonka vuoksi alettiin käyttämään kotouttamis-termiä integraation sijaan (Heikkinen, 2015). Integraatiokäsitettä on hyödynnetty tutkimuksissa sekä keskusteluissa. Suomessa käsitteen vaihtamisella oli tarkoituksena välttää sotkeutumista Euroopan yhdentymis- eli integraatioprosessiin (Saukkonen, 2020). Lisäksi oli tarkoituksena ottaa etäisyyttä käsitteeseen, sillä osa ajatteli sen olevan maahanmuuttajien velvoittamista yhteiskuntaan sulautumiseen muuan muassa kulttuurisesti sekä kielellisesti.

Suomalainen kotouttamispolitiikka noudattaa samoja periaatteita kuin Ruotsissa, Norjassa sekä Alankomaissa (Kivirauma ym., 2019). Kotoutumista sekä kotouttamista käytetään useimmiten toistensa synonyymeina, vaikka ne eivät tarkoita samaa (Kivirauma ym., 2019). Kotoutuminen on muun muassa yhteiskunnan lakien ja tapojen opettelua, kielen sekä sosiaalisten suhteiden rakentamista, joka on puolestaan yksilön omaa toimintaa (Salminen, 2012). Niitä yhteiskunnan rakenteita sekä toimintatapoja, joilla yritetään saada yksilöitä osaksi yhteiskuntaan, kutsutaan kotouttamiseksi (Saukkonen, 2020).

Saukkosen (2020) mukaan kotoutuminen käsitteenä on laaja. Heckmann (2005) on jaotellut kotoutumisen neljään eri ulottuvuuteen: kulttuurinen, rakenteellinen, identifioiva sekä vuorovaikutuksellinen. Pasi Saukkonen on hyödyntänyt Heckmannin (2005) jaotelmaa kotoutumisen selittämiseen Suomessa. Hyödynnän kotoutumisen selittämisessä Saukkosen määritelmiä. Asuinmaan kielen tai kielten oppiminen on kulttuurista kotoutumista (Saukkonen, 2020). Kulttuurinen kotoutumisessa edellytetään myös muutosta valtaväestössä, sillä se on kaksisuuntaista (Kivirauma ym., 2019). Rakenteellisella kotouttamisella tarkoitetaan koulutukseen pääsyä ja siinä menestymistä (Saukkonen, 2020). Sosiaalisten suhteiden parantaminen on vuorovaikutuksellista kotoutumista (Kivirauma ym., 2019). Saukkosen (2020) mukaan "identifioiva kotoutuminen rakentuu usein rinnan muilla kotoutumisen

osa-alueilla tapahtuvan kehityksen kanssa”. Lisäksi kun maahanmuuttajataustainen henkilö tuntee kuuluvaksi osaksi yhteiskuntaa ja samalla täysvaltaiseksi yhteiskunnan jäseneksi, identifioiva kotoutuminen kehittyy.

Maahanmuuttajat ryhmänä ovat moninainen joukko ihmisiä ja heistä osa ovat suomalaistaustaisia tavalla tai toisella (Saukkonen, 2020). Nuoret käyvät läpi nuoruudessa muutosvaiheen, jossa heiltä odotetaan oman suunnan löytämistä sekä itsenäistymistä (Leinonen, 2013). Vanhempien lähtökulttuurilla on merkitystä sille, mitä perhe odottaa nuoren itsenäistymisestä (Alitolppa-Niitamo, 2010). Nuorten ajatukset vapaa-ajasta sekä koulumaailmasta suomalaisessa yhteiskunnassa voivat poiketa vanhempien näkemyksistä (Leinonen, 2013). Suomessa nuoret itsenäistyvät suhteellisen varhain verrattuna muihin maihin (Kosonen, 2000). Tämä voi aiheuttaa hämmennystä sekä vanhemmille että maahanmuuttajanuorille. Lisäksi vanhemmat voivat pohtia sitä, kuinka he tukea nuoren itsenäistymistä vieraassa kulttuurissa sekä ympäristössä.

Saukkosen (2020) mukaan useimmiten lapsiin ja nuoriin kohdistuvat toimet eivät ole keskiössä kotoutumisen suhteen. Yleensä on tarkoituksena tarjota heille edellytyksiä, jotta he voivat elää tavallisen lapsen tai nuoren elämää muuan muassa käymällä koulua sekä harrastaa (Saukkonen, 2020). Teräksen & Kilpi- Jakosen (2013) mukaan se, kuinka maahanmuuttajataustaiset lapset sekä nuoret menestyvät tässä yhteiskunnassa, nähdään merkittävänä kotoutumisen mittarina, sillä heille taataan samanlainen koulutus kuin valtaväestön lapsilla sekä nuorilla.

Maahanmuuttajat sekä heidän lapsensa eivät kuitenkaan muodosta yhteneväistä ryhmää vaan jokaiseen elämään vaikuttavat erilaiset elämäntilanteet sekä taustat (Teräs & Kilpi-Jakonen, 2013). Yksi kotoutumiseen vaikuttavista asioista on hyväksyntä (Saarinen & Zacheus, 2019). Kotouttamisen onnistumista voidaan tarkastella toisen sukupolven maahanmuuttajataustaisten näkökulmasta siitä, miten he löytävät paikkansa yhteiskunnassa (Saukkonen & Gräsbeck, 2017).

Hän jatkaa, ”mikäli liian moni heistä syrjäytyy yhdellä tai useammalla yhteiskuntaan osallistumisen ja osallisuuden ulottuvuudella, kielteiset vaikutukset ulottuvat koko yhteiskuntaan” (Saukkonen, 2017; Saarinen & Zacheus, 2019).

Maahanmuuttajien sopeutumista uuteen kulttuuriin voidaan myös kuvailla akkulturaatio termillä. Akkulturaatiolla tarkoitetaan klassisen antropologian määritelmän mukaisesti ilmiötä, jossa eri kulttuurien piirteet ovat muuttuneet joko molemmissa tai toisissa ihmisryhmissä, kun eri kulttuurien edustajat ovat olleet yhtäjaksoisesti vuorovaikutuksessa toistensa kanssa (Redfield ym., 1936; Alitolppa-Niitamo, 2010; Mähönen & Jasinskaja-Lahti, 2013). Akkulturaation ollessa yksisuuntaista vähemmistökulttuurit sulautuvat yhteen valtakulttuurin kanssa, kun taas sen ollessa kaksisuuntaista vähemmistökulttuurit omaksuvat uudet ominaisuudet valtakulttuurista ja samalla ylläpitävät omat ominaisuutensa (Berry, 1997; Liebkind ym., 2004a; Mähönen & Jasinskaja-Lahti, 2013).

Berryn (1997) akkulturaatiomallissa on neljä akkulturaatiostrategiaa: separaatio, integraatio, assimilaatio ja marginalisaatio. Käsitteen avulla viitataan erilaisiin tapoihin, joilla yksilöt ja ryhmät pyrkivät sopeutumaan (Berry, 2008).

Assimilaatiostrategiasta puhutaan silloin, kun yksilöt eivät halua säilyttää kulttuuri-identiteettiään, eivätkä halua läheiseen vuorovaikutukseen muiden kulttuurien kanssa (Sam & Berry, 2010). Lisäksi jossain tapauksissa he eivät halua omaksua uuden yhteiskunnan perinteitä, normeja ja kulttuuriarvoja. Integraatiostrategiassa vähemmistökulttuurinryhmään kuuluvalla henkilöllä on kiinnostusta sekä oman vieraan kulttuurin ylläpitämiseen että päivittäiseen vuorovaikutukseen muiden ryhmien kuten valtaryhmien kanssa (Sam & Berry, 2010). Separatiostrategiassa yksilöt haluavat pitää kiinni alkuperäisestä kulttuuristaan, ja samalla pyrkivät välttämään vuorovaikutusta muiden kanssa (Berry, 2005). Puhutaan myös segregatiosta silloin, kun ”hallitseva” ryhmä pakottaa separaatioon. Marginalisaatiostrategiassa yksilö ei ole kiinnostunut vuorovaikutussuhteista muiden ryhmien kanssa, johtuen syrjinnästä ja eikä halua myöskään säilyttää kulttuuriaan (Sam & Berry, 2010). Lisäksi heidän

mukaansa nämä neljä edellä mainittua strategiaa eivät muuttamattomia tai lopullisia, vaan ne voivat muuttua erilaisten tilannetekijöiden mukaan.

Berryn (2008) mukaan vähemmistöryhmillä ja niiden yksilöillä ei ole vapauksia valita, miten he haluavat sopeutua, vaan siihen vaikuttavat valtaryhmän asettamat ehdot sekä rajoitukset. Hänen mukaansa integraatio on strategioista vähemmistönryhmän valittavissa, mikäli yhteiskunta on avoin sekä osallistava kulttuurin monimuotoisuutta kohtaan.

Bhatin ja Ram (2009) arvioivat Berryn (1997) mallia. Heidän arvioiden mukaan mallin keskeisin puute on se, että siinä ei huomioida sen kehitystä akkulturaatiostrategiasta integraatioon. Lisäksi akkulturaation aikana henkilö pohtii jatkuvasti ja samalla hakee omaa paikkaansa yhteiskunnasta kulttuurisesti, poliittisesti sekä historiallisesti. Akkulturaatiostrategioiden eri osa-alueet eivät ole lopputuloksia vaan niin sanotusti pysähdyspaikkoja (Bhatin & Ram, 2009)

Kun tarkastellaan Suomessa asuvien maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten näkökulmasta katsottuna, he ovat syntyneet Suomessa maahanmuuttajaperheisiin, joissa he ovat altistuneet sekä vähemmistökulttuuriaan että valtakulttuuriin. Harris ja Chen (2022) mukaan maahanmuuttajataustaiset lapset ja nuoret saavat jatkuvasti valtavirrasta uutta tietoa erilaisten kokemusten myötä. Lisäksi he tulkitsevat ja arvioivat niitä vanhemmilta opittujen kulttuuristen arvojen ja käytäntöjen avulla sekä korvaavat vanhat tiedot perheen ulkopuolelta saatujen tietojen avulla.

Maahanmuuttajataustaisten lasten tai nuorten synnyttyä Suomessa, he ovat lähempänä valtaväestön asenteita kuin heidän vanhempansa (la Roi & Mood, 2022). Kun maahanmuuttajataustaisella nuorella tai lapsella nuori on positiivinen etninen sekä kansallinen identiteetti niin, hänellä on mahdollisuus luoda niin sanotusti hybridi-identiteetti eli ”yhdistelmä kahden kulttuurin parhaiksi koetuiksi piirteistä” (Mähönen & Jasinskaja- Lahti, 2013). Esimerkiksi Liebkind ja kumppanit (2004) tutkivat akkulturaatioprosessia Suomessa elävien vietnamilaisten näkökulmasta. Tutkimuksessa tuli ilmi, kuinka nuoret olivat omaksuneet suomalaisen kulttuurin tavat eivätkä pitäneet itseään suomalaisina.

4 VERTAIS - JA YSTÄVYYSSUHTEET

Tässä luvussa keskitytään vertais- ja ystävyys-suhteisiin, jota tarkastellaan valtaväestön ja maahanmuuttajataustaisten nuorten välillä.

4.1 Vertaissuhteet

Vertaisilla tarkoitetaan lapsen ja nuoren ikätovereita toisalta heidän ei kuitenkaan tarvitse olla samanikäisiä (Salmivalli, 2005). Noin 5 -vuotiaasta 18-vuotiaaksi lapset ja nuoret viettävät paljon aikaa ikäistensä kanssa (Crone, 2017). Useimmiten vertaissuhteet painottuvat kouluun etenkin luokkaan useiksi vuosiksi (MLL, 2022). Esimerkiksi oppilaat ovat luokkahuoneessa säännöllisesti tekemisessä toistensa kanssa ja heillä on mahdollisuuksia muodostaa ns. ”kumppanuussuhteita” kouluun liittyvien tehtävien suorittamiseksi (Ladd ym., 2012). Lisäksi Salmivalli (2005) toi esille, kuinka vertaiset ovat suurin piirtein samalla tasolla kognitiivisessa, emotionaalisisessa ja sosiaalisessa kehityksessä.

Varhaislapsuudesta saakka ikätovereilla on ollut suuri merkitys ja se korostuu yhä enemmän nuoruudessa (Nurmi ym., 2015). Vertaissuhteissaan aikana nuoret saavat palautetta omasta toiminnastaan sekä harjoittelevat vuorovaikutussuhteitaan (MLL, 2023). Nuoret, joilla on positiivisia suhteita ikätovereihinsa, kokemuksia emotionaalisisesta hyvinvoinnista, uskomuksia itsestään ja sosiaalisista vuorovaikutussuhteista, ovat vahvempia sekä mukautuvampia verrattuna niihin, joilla ei ole positiivisia vertaissuhteita (Wentzel ym., 2012).

Etenkin nuoruusiällä vertaiset tulevat merkitsemään enemmän heille vanhempien sijaan läheisyyden tarpeiden tyydyttäjinä ja yhteenkuuluvuuden näkökulmasta (Salmivalli, 2005). Nuori muokkaa persoonallisuuttaan, rakentaa käsitystä itsestään sekä omaksuu arvoja, normeja ja asenteita vertaissuhteissaan (MLL, 2023). Nuoret oppivat myös, miten ryhmät muodostuvat eli kuka hyväksytään sekä kuka on suosittu tai suljetaan pois (Crone, 2017).

Yleensä oletetaan vertaissuhteiden olevan vapaaehtoisesti valittavissa, tasa-arvoisi sekä ystävyydelle perustuvia, mutta niin ei ole kaikissa tilanteissa (Korkimäki & Ellonen, 2010). Nuoret voivat kuitenkin vaikuttaa siihen, kenen kanssa he ystäväystyvät ja missä ryhmässä he viettävät aikaa, mutta samalla he voivat olla osaa ryhmä, johon he eivät halua kuulua (Cotterell, 2007; Suutari, 2002). Vertaissuhteiden muodostumiseen voivat vaikuttaa myös nuoren asuinpaikka, vanhempien sosioekonominen tausta ja ne voivat olla myös rajoittavia tekijöinä muun muassa vertaissuhteiden kokoonpanossa (Korkimäki & Ellonen, 2010). Kulttuurisilla eroilla voi olla myös vaikutusta vertaissuhteiden muodostumiseen, jonka takia osa voi kokea poissulkemista ja syrjimistä tietyistä ryhmistä. (Crosnoe 2000; Kirova 2001; Honkasalo ym., 2009).

Vertaissuhteiden muodostuminen on nuoruudessa keskeisin kehitystehtävä, jolla on huomattavia vaikutuksia nuorten sopeutumisessa (Brown & Larson, 2009). Erityisesti maahanmuuttajanuorille vertaissuhteet ovat syventyvä ja kehittyvä tehtävä ja positiiviset vertaissuhteet sekä etnisiin ryhmiin kuuluviin että etnisten ikätovereiden kanssa on merkittävässä roolissa sopeutumisen suhteen (Motti-Stefanidi ym., 2012; Suarez-Orozco ym., 2018).

Maahanmuuttajataustaisten nuorten on helpompi tutustua muihin maahanmuuttajiin tai maahanmuuttajataustaisiin nuoriin, sillä he kohtaavat haasteita valtaväestön kanssa ystäväystymisessä muun muassa ennakkoluulot, rasismi ja kielivaikeudet. (Kautto, 2009). Lisäksi nuorten tiettyjen vertaisten suosiminen perustuu samankaltaisuuteen, joka voi olla nuorista haastavaa saavuutta fyysisten ominaisuuksien, kuten ihonvärin takia (Kankkunen ym., 2010). Leinosen (2013) tutkimuksessa tuli ilmi, kuinka osa maahanmuuttajista koki taas, ettei omalla taustalla ei ollut vaikutusta vertaissuhteiden muodostumiseen.

4.2 Ystävyysuhteet

Nuoruusikää tarkastellessa yksi sen tärkeimmistä tehtävistä kehitystekijöissä on ystävyysuhteiden muodostaminen ja ylläpitäminen (Güroğlu, 2021). Salmivallin (2005) mukaan ”Ystävyysuhteet ovat erityisiä vertaissuhteita”, sillä niihin sitoudutaan toisin ja niissä on tapana uskoutua paremmin verrattuna muihin vertaissuhteisiin. Ystävyysryhmät useimmiten muodostuvat nuorista, joilla on jotain yhteistä, kuten yhteinen harrastus tai kiinnostuksen kohde (Crone, 2017).

Nuorilla on tapana valita ystäviä, jotka ovat heidän kaltaisiaan esimerkiksi nuoria, jotka menestyvät koulussa tai rikollisuuteen perään haikailevat (Nurmi ym., 2015). Toisaalta nuoria voidaan myös torjua, heidän ollessa erilaisia kuin muut (Nadeem & Graham, 2005; Qin ym., 2008; Strohmeir ym., 2011; Mendez ym., 2012). Ystävyysuhteiden läpikäymä muutos kulkee useimmiten käsi kädessä murrosikähormonien aiheuttamien muutosten kanssa sekä aivojen kehitysten kanssa (Crone, 2017).

Erityisesti ystävyysuhteiden merkitys muuttuu nuoruudessa (Aaltonen, 2003). Lisäksi nuoret hakeutuvat suurempiin ryhmiin, sillä liikkuminen muutaman ystävän kanssa ei välttämättä tyydytä heitä enää. On myös todettu, että he mieluummin keskustelevat henkilökohtaisesti asioista vertaisten kanssa, kun taas aikuisten kanssa (Cotterell, 2007; Weller, 2007). Korkimäen ja Ellosen (2010) tutkimuksissa tuli ilmi, kuinka tytöt kokivat saavansa enemmän tukea vertaisiltaan kuin pojat ja useat tutkimukset ovat löytäneet samat tulokset (Furman & Buhrmester 1992; Junntila 2010; Salmivalli 2005)

4.3 Maahanmuuttajataustaisten ystävyysuhteet

Kulttuurinen ja etninen monimuotoisuus on kasvava ilmiö maailmanlaajuisesti (Chávez ym., 2021). Etenkin moninaisissa yhteiskunnissa maahanmuuttajien sekä valtaväestön väliset ystävyysuhteet ovat tärkeitä (Smith ym., 2015). Maahanmuuttaja nuoret kokevat usein haasteita solmiessaan ystävyysuhteita suomalaisten kanssa sekä tutustuessaan heihin (Harinen 2005; Kautto 2009; Björklund 2014a.). Tämä vaikeus voi myös näyttäytyä maahanmuuttajataustaisten nuorten keskuudessa erityisesti toisen sukupolven maahanmuuttajilla (Haikkola, 2010). Nuoret voivat kokea itsensä "ulkomaalaisiksi" ja pyrkivät luomaan yhdessä myönteistä ulkomaalaista identiteettiä, joka korostaa suvaitsevaisuutta, maailmankansalaisuutta sekä avoimuutta. Chávez ja kumppanit (2021) toivat esille, kuinka etnisten ryhmien välisten ystävyysuhteilla on mahdollisuus tarjota ainutlaatuinen tilaisuus vähentää ennakkoluuloja sekä parantaa ryhmien välisiä suhteita.

Yksittäistä nuorta tarkastellessa ystäviin tutustuminen on hyvin vaihtelevaa sekä ystäväpiiriin moninaisuus eivätkä suomalaiset eroa maahanmuuttajista yhdenmukaisella tavalla tai pysyvästi (Suurpää, 2002). Kauton (2009) mukaan maahanmuuttajataustaisten nuorten ystävien taustat ovat usein eri kulttuureista ja maista eli ne ovat monikulttuurisempia. On myös huomattu havaittu ilmiö, jonka mukaan nuoret suosivat samaa etnistä taustaa omaavia ystäviä, vaikka heillä olisi tilaisuus ystäväystyä ryhmän ulkopuolisten kanssa (Mouw & Entwisle, 2006; Baerveldt ym., 2007; Wimmer & Lewis, 2010). Ikätovereiden keskuudessa etniseen vähemmistöön kuulumisen on todettu olevan riskitekijä syrjäytymiselle (Plenty & Jonsson, 2017).

Etnisyyden lisäksi nuorten ystävyysuhteissa alueellinen identiteetti voi olla merkittävänä tekijänä niissä (Kivijärvi, 2015). Etenkin etnisissä moninaisissa alueissa nuoren etninen tausta voi menettää merkityksensä, sillä nuorten ystäväpiirit ovat useimmiten yhtenäisiä muun muassa kansallisuudeltaan, sukupuoleltaan sekä etnisyydeltään. Yleisesti ajatellaan, että monikulttuurisissa kouluissa olisi oppilaiden helppo muodostaa kaverisuhteita valtaväestön ja maahanmuuttajataustaisten välillä, kuitenkin tämä ei aina toteudu (Turjanmaa,

2017). Chanin ja Birmanin (2009) tutkimuksessa tuli ilmi, kuinka aasialaistaustaisilla oli enemmän ystäviä muista etnistä ryhmistä etenkin niissä kouluissa, joissa aasialaistaustaisten oppilaiden osuus on pieni. Lisäksi tutkimuksessa havaittiin nuorten saavan enemmän sosiaalista tukea samasta etnistä ryhmästä olevilta nuorilta. Erityisesti vapaa-ajalla etnisyys korostuu nuorten ystävyysuhteissa, kun he saavat valita, kenen kanssa he viettävät aikansa (Kivijärvi, 2015).

5 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET/-ONGELMAT

Tutkimuksessa haluan selvittää, mitkä tekijät vaikuttavat maahanmuuttajataustaisten nuorten vertaissuhteiden muodostumiseen ja jakautuvatko nämä suhteet selkeästi maahanmuuttajataustaisten ja valtaväestön välillä. Tutkielmani tavoitteena on lisätä tietoa maahanmuuttajataustaisten nuorten vertaissuhteista ja erityisesti siitä näkökulmasta, millaisia asioita he kertovat vertaissuhteiden muodostumiseen.

5.1 Tutkimuskysymykset

1. Mitkä tekijät vaikuttavat maahanmuuttajataustaisten nuorten vertaissuhteiden muodostumiseen?
2. Millaisten asioiden nuoret kertovat vaikuttavan vertaissuhteiden muodostumiseen?

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

6.1 Tutkimusote ja lähestymistapa

Tutkimuksen tutkimusote on laadullinen, sillä se perustuu maahanmuuttajataustaisten nuorten kokemuksiin tutkittavasta aiheesta. Laadullisessa tutkimuksessa on tunnusomaista tarkastella ilmiötä tutkittavien näkökulmasta (Juuti & Puusa, 2020). Laadullinen tutkimus alkaa tyypillisesti yhdellä tai useammalla laajalla tutkimuskysymyksellä, joihin pyritään etsimään vastaus (Denny & Weckesser, 2022). Tutkimuskysymykset muokkaantuvat ja täsmentyvät tutkimuksen edetessä (Kiviniemi, 2018). Lisäksi laadullista tutkimusta voidaan kuvata prosessiksi, sillä useimmiten tutkimuksen vaiheita ei jäsennetä etukäteen vaan ne muotoutuvat vähitellen muun muassa aineistonkeruussa ja tutkimustehtävässä. Laadullisen tutkimuksen yksi tutkimusalueista on narratiivinen tutkimus (Tracy, 2020). Narratiivin tutkijat pitävät kertomuksia tai tarinoita ihmisen peruskokemuksena (Clandinin, 2007). Pro graduni on laadullinen, narratiivinen tutkimus, sillä haluan tutkia maahanmuuttajataustaisten nuorten kokemuksia vertaissuhteistaan. Erityisesti olen kiinnostunut nuorten tuottamista kertomuksista.

Eri tutkijoilla on erilaisia määritelmiä narratiiviselle tutkimukselle (Kujala, 2007). Sana narratiivisuus tulee englannin kielen käsiteestä *narrative*, jolla tarkoitetaan kerronnallisuutta, kertomusta ja kertomuksellisuutta (Hyvärinen & Löyttyniemi, 2010). Kerronnallisuus on vakiintunut käsite Suomessa, sillä käsite pitää sisällään kertomuksen prosessin. (Heikkinen, 2015). Boldin (2012) mukaan narratiivisessa tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita kertomuksen lisäksi myös kerronnallisuuden prosessista. Tutkielmassa tulen käyttämään narratiivisuutta ja kerronnallisuutta toistensa synonyymeina.

Tutkimuskirjallisuudessa narratiiveja ja kertomuksia kutsutaan elämäntarinoiksi tai oman elämän kertomuksiksi (Ihanus, 2015). Eri tieteenalojen tutkimuksissa kertomusten ja elämäntarinoiden käyttö on vahvistunut sosiaalitieteissä (Syrjälä, 2018). Tämä ei vaikuta ainoastaan tieteenalojen suuntauksiin vaan se myös koskettaa suhteita niiden välillä eli voidaan puhua paradigman vaihtumisesta. Tämän vuoksi sitä kuvaillaan kulttuuriseksi tai subjektiivisesti käänteeksi, jossa sosiaalisen toiminnan perustana korostuvat sosiaaliset ja henkilökohtaiset merkitykset (Bornat ym., 2000).

Kerronnallisessa tutkimuksessa on luontaista tutkia kertomuksia, sillä halutaan ymmärtää paremmin ihmisiä sekä heidän toimintaansa (Heikkinen, 2018). Ihanuden (2015) mukaan kertomuksissa korostuvat kulttuurit ja niiden merkitykset ja ihmisen omakuva rakentuu kertomusten päälle sekä niiden tukemana. Kertomukset tarjoavat tilaisuuden ymmärtää, miten ihmiset kokevat ja tulkitsevat tietyn tilanteen, ja miten he luovat todellisuuden, jossa he toimivat (Riessmann, 2008; Tracy, 2020).

6.2 Kerronnallinen haastattelu aineistonkeruumenetelmänä

Laadullisessa tutkimuksessa tutkimusaineisto kerätään tyypillisesti haastatteluna, jossa haastateltavat kertovat omista näkemyksistään ja kokemuksistaan suullisesti (Vilkka, 2021). Kerronnallisessa haastattelussa pyritään keräämään aineistoa, joka muodostaa kokonaisen kertomuksen (Hyvärinen & Löyttyniemi, 2010). Kirjoitetun tekstin lisäksi aineistoina voi olla myös puhe sekä ei-kielelliset viestinnät (Kujala, 2007). Hyvärisen ja Löyttyniemen (2010) mukaan kertomuksen avulla yritetään saada vastaus kysymykseen kuka minä olen. Lisäksi kertomushaastattelu on usein strukturoimaton, ja siinä pyritään välttämään kysymys-vastaus mallia (Hyvärinen, 2017). Hyödylliset kysymykset kerronnallisessa haastattelussa ovat rakenteellisia, avoimia, kontrastisia sekä kuvailevia, sillä ne rohkaisevat kehittyneempiin ja huolellisimpiin vastauksiin (Atkinson, 1998).

Kerronnallisessa haastattelussa tutkija pyytää tutkittavilta kertomuksia, antaa heille tilaa kertomiselle ja esittää heille kysymyksiä, joihin hän luulee saavansa vastauksia kertomuksina (Hyvärinen & Löyttyniemi, 2010). Lisäksi haastattelu olisi tehokkain, jossa haastattelija vetäytyy ja observoi käynnissä olevaa prosessia ja samalla katsoo, mihin suuntaan se on menossa (Atkinson, 1998). Myös tietoinen siitä, mitä kysymystä tai kysymyksiä aikoo kysyä seuraavaksi. Hyvärisen ja Löyttyniemen (2010) mukaan haastattelun voi tehdä "väärin" monella eri tavalla, mutta silti voi saada haluttuja tuloksia tutkimusta varten. Kerronnallisen haastattelun tukena ovat myös mindmapit, jossa haastateltavat laativat mindmapin ennen kerronnallista haastattelua. Mindmapien ja kertomusten käyttö luo kokonaisvaltaisemmin kuvan haastateltavan ajatuksista ja kokemuksista (Darbyshire ym., 2005; Winter, 2010; Kallinen & Pirskanen, 2022).

6.3 Tutkimuksen kulku ja osallistujat

Tutkimukseen osallistujat valittiin tarkoituksenmukaisen otannan avulla. Tutkimukseen löytyi osallistujia avainhenkilöiden ehdotusten avulla (Patton, 2015). Avainhenkilöiden avulla pystyin ottamaan mukaan osallistujia, joihin en olisi voinut suoraan tutustua (Shaw & Holland, 2014). Tarkoituksenmukaisen otannan avulla pystyin valitsemaan henkilöitä, jotka edustavat tiettyä ryhmää ja joilla on tietämystä aiheesta sekä omia kokemuksia (Puusa & Juuti, 2020).

Tutkimuksessa oli mukana alle 15-vuotiaita, joilta tarvittiin oman suostumuksen lisäksi huoltajien kirjallinen suostumus. Tutkimukseen osallistuneet alaikäiset, jotka olivat kuitenkin täyttäneet 15 vuotta, he saivat itse päättää osallistuvatko he haastatteluun (Nieminen, 2021; Kallinen & Pirskanen, 2022) Eli ei tarvittu huoltajien kirjallista suostumusta vaan kuitenkin heille tuli ilmoittaa haastatteluun osallistumisesta. Ehtona siinä kuitenkin oli, että nuoren tuli ymmärtää tutkimuksen merkitys sekä huomioida nuoren ikä, kehitystaso sekä mahdolliset sairaudet.

Tutkimukseen osallistui kuusi maahanmuuttajataustaista nuorta. Tutkimusta varten ei kerätty mitään taustatietoja muun muassa ikää tai sukupuolta. Haastattelu tapahtui pääosin suomen kielellä, ja hyödynsin haastattelussa myös somalia tai englantia, silloin kun tutkittavat toivat sen esiin. Tutkimuksen kriteereinä olivat, että maahanmuuttajataustaisuus ja ikä 14-18-vuotta. Lisäksi tutkittavien tuli asua pääkaupunkiseudulla. Tutkittavia ohjeistettiin kirjoittamaan tai piirtämään mindmapiin: Mitä he tykkäävät vapaa-ajalla ja kenen kanssa? Lisäksi nuorten tuli kirjoittaa mainittavien kavereiden etunimen ensimmäinen kirjain sekä, jos ystävä oli maahanmuuttajataustainen, se merkittiin sinisellä. Jos oli kyseessä valtaväestöön kuuluva ystävä, niin se merkittiin punaisella. Tämän jälkeen pyysin heitä kertomaan omasta mindmapista, joka nauhoitettiin. Tässä tutkimuksessa valtaväestöllä tarkoitetaan niitä henkilöitä, joiden etninen tausta, kulttuurinen ja kielellinen muodostaa maassa enemmistön.

Tutkittavien mindmapit kerättiin ja litteroidut haastattelut. Haastattelut toteutettiin kasvokkaistilanteissa joko tutkijan tai haastateltavien kotona, joihin tutkittavat saivat itse vaikuttaa (Kallinen & Pirskanen, 2022). Puolet haastatteluista toteutettiin kotonani ja puolet taas haastateltavien kotona.

Haastattelu sujui hyvin kaikkien haastateltavien osalta, vaikka osa haastateltavista oli niukkasanaisempi kuin toiset. Ennen haastattelun painotin nuorille, että vastauksilla ei ole oikeaa tai väärää vastausta. Mindmapin käyttö tuki kerronnallista haastattelua, ja haastattelu oli avoin, jossa haastattelukysymykset pohjautuivat nuoren tekemiin mindmapeihin. Tutkimusta varten minulla ei ollut erillistä haastattelurunkoa ja kaikki haastattelukysymykseen perustuivat nuorten mindmapeihin sekä tutkittavaan ilmiöön (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Nuoret uskalsivat kertoa omista kokemuksistaan, koska tutkimuksessa ei kerättyä mitään taustatietoa, mikä taas antoi haastateltaville tilaa jakaa vapaasti omia kokemuksia ja ajatuksia. Oma maahanmuuttajataustani edesauttoi haastattelun sujumista luontevasti, ja nuoret tunsivat olonsa turvallisiksi ja avoimiksi minua kohtaan.

6.4 Aineiston analyysi

Laadullisten tutkimusten aineistokeruussa on ominaista lainauksien kerääminen ja tarkistaminen sekä niiden tulkitseminen (Patton, 2015). Eskolan & Suorannan (1998) mukaan narratiivista lähestymistapaa voidaan hyödyntää laadullisessa aineistossa. Narratiivisuus voi olla näkökulmana laadullisessa aineistossa, jossa voidaan analysoida esimerkiksi aineiston juonellisuutta (Alasuutari, 1994).

Narratiivisia analyysimenetelmiä on loputtomasti ja niitä voidaan luokitella pääluokkiin monella eri tavalla (Hänninen, 2018). Tutkimuksessa hyödynsin temaattista analyysia. Temaattinen analyysi sai nimensä 1970-luvulla ja analyysimenetelmää on hyödynnetty psykologiassa (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Braun & Clarcken (2006) mukaan yksi temaattisen analyysin hyödyistä on sen joustavuus. Temaattista analyysia voidaan jakaa kahteen eri kategoriaan (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Ensimmäisessä kategoriassa se liitetään metodologiseen

kokonaisuuteen muuan muassa fenomenologiseen metodiin (Guest ym., 2012). Kun taas toisessa kategoriassa se nähdään suhteellisen vapaana analyysimenetelmänä (Braun & Clarke, 2006). Tässä tutkimuksessa analysoin aineistoa suhteellisen vapaasti ja yritin etsiä aineistossa keskeiset teemat.

Aloitin kertomusten analyysin jo haastatteluvaiheessa ja niissä esille tulleiden teemojen kautta. Haastattelun jälkeen aloitin tutustumalla haastateltavien tekemiin mindmapeihin, ja sen jälkeen vasta haastateltavien kertomuksiin. Tutkimusongelma ja metodinen lähestymistapa määrittävät yleensä litteroinnin tarkkuuden (Ruusuvuori ym., 2010). Pehdyin aineistoon toistuvan lukemisen kautta ja litteroin kertomukset sanasta sanaan, sillä halusin nuorten kertomuksista mahdollisimman autenttisia (Brett, 2022). Litteroitua tekstiä tuli yhteensä 13 sivua (book antiqua, fonttikoko 12, rivinväli 1,5). Nuorten kertomukset olivat primaariaineistona ja mindmapit taas sekundääriaineistona.

Litteroinnin jälkeen yritin etsiä kertomuksista yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Samalla yritin etsiä aineistosta keskeisiä teemoja. Laadullisen tutkimuksen yleisin data-analyysin muoto on keskeisten teemojen koodaaminen (Brett, 2022). Temaattista analyysia voidaan tehdä joko aineisto- tai teorialähtöisesti kuten sisällönanalyysissa, ja samat periaatteet sekä logiikka pätevät molemmissa analyysissa (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Tutkimuksessa analysoin aineiston aineistolähtöisesti. Tuomen & Sarajärven (2018) mukaan temaattisessa analyysissa aineistosta yritetään etsiä perus- ja johtoajatukset, jotka tukevat keskeisten teemojen löytämistä. Tein taulukon kertomuksista (kts. taulukko 1), joka auttoi minua aineiston analyysissa keskeisten teemojen löytämistä. Aineistosta nousi esille kuusi päätemaa, joiden avulla nuoret kuvailivat vertaissuhteiden muodostumista. Teemat olivat: yhteenkuuluvuuden tunne, etninen identiteetti, kotouttaminen, kielitaito, ennakkoluulot ja yhteiset kulttuuriset piirteet.

Taulukko 1. Temaattinen analyysi.

<i>Kertomukset</i>	<i>Keskeiset teemat</i>	<i>Pääteema</i>
<p>H1: "Aa.. ku ... esim mul ei ole ollut ku mä ollut toisissa niin ku alasteella ykköseellä ylöspäin mul ei ollut maahanmuuttajataustaisii kavereita mun luokalla, joten sit kun mulle tuli maahanmuuttajataustaisii kavereita niin se oli silleen et sä halusit heti tutustua niihin ja sitten ei tarvinnut kokee erilaisuutta koska nekin oli erilaisia, nekin on eri maasta ja tälleen ja kivempi olla"</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Maahanmuuttajataustaiset nuoret kokevat olevan erilaisia suhteessa valtaväestöön • yhteenkuuluvuus/samankaltaisuus halua hakea samankaltaisten vertaisten pariin, etninen tausta 	Yhteenkuuluvuuden tunne
<p>H2:" Ite tunnen ainakin et menisin mieluummin maahanmuuttajan kanssa ja sit ihminen on ehk vaik muslimi niin yhdistää viel enemmän siihen eli siin uskonnolla ei ole oikeastaan väliä mut maahanmuutto yhdistää meitä enemmän "</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Maahanmuutto on yhdistävä tekijä yhteenkuuluvuus/samankaltaisuus • Etninen tausta 	Etninen identiteetti

Nuoret kuvailivat kertomuksissaan vertaissuhteita näiden teemojen mukaan:

- 1) Yhteenkuuluvuuden tunne
- 2) Etninen identiteetti
- 3) Kotouttaminen
- 4) Kielitaito
- 5) Ennakkoluulot
- 6) Yhteiset kulttuuriset piirteet

6.5 Eettiset ratkaisut

Hyvän tieteellisen käytännön noudattamiseen eli tutkimusetikkaan liittyy vahvasti tutkimuksen tekeminen monella eri tavalla (Vilkkä, 2021). Kaikissa tutkimusprosessin vaiheissa tutkijan tulisi huomioida tutkimusetikka (Puusa & Juuti, 2020). Hyvän tieteellisen käytännön noudattaminen on velvoittavaa kaikille tutkimuksen tekijöille (Vilkkä, 2021), jotta tutkimus on eettisesti luotettava ja hyväksyttävä (Kuula, 2015). Ennen tutkimuksen tekoa olen tutustunut ja tutkimuksen teon aikana olen noudattanut ja huomionnut tiedeyhteisön käytänteitä ja periaatteita sekä toiminut niiden mukaan.

Ihmistieteissä eettiset periaatteet ovat jaettu kolmeen eri osa-alueeseen; 1). Tutkittavan itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, 2). Vahingoittamisen välttäminen, 3). Yksityisyyden sekä tietosuojan kunnioittaminen hyvän tieteellisen käytännön mukaan. Näitä osa-alueita olen huomionnut omassa tutkimuksessa koko tutkimusprosessin ajan. Tutkimuksen tiedotteen avulla pyydettiin tutkittavia osallistumaan tutkimukseen. (LIITE 1). Tämä mahdollisti, sen että tutkittavilla oli tilaisuus ilmoittaa suostumuksesta joko kirjallisesti tai suullisesti (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2009). Tutkittavien suostuttua tiedotettiin heitä tietosuojailmoituksella (LIITE 2). Tutkittavilla oli myös tarvittaessa mahdollisuus esittää lisäkysymyksiä liittyen tutkimukseen. Tutkimukseen osallistuvat alle 15-vuotiaat huoltajien tuli allekirjoittaa suostumuslomake (LIITE 3) ja yli 15- vuotiaat saivat itse päättää osallistumisestaan (LIITE 4).

Tutkimukseen osallistuminen perustuu vapaaehtoisuuteen ja osallistujien on mahdollista keskeyttää osallisuutensa haastatteluun (Kuula, 2015). Tutkimuksessa tiedotin alaikäisiä nuoria heille ymmärrettävällä tavalla, jolla varmistin heidän ymmärryksensä tutkimusta kohtaan (Kallinen & Pirskanen, 2022). Kallisen ja Pirskasen (2022) mukaan tutkimus tulee keskeyttää, mikäli se ei ole nuoren tahdon tai edun mukaista. Ennen haastattelua kerroin tutkittaville, miten haastattelu etenee ja kysyin vielä erikseen luvan nauhoittamiseen. Lisäksi kerroin heille, kuinka aineisto säilytetään sekä käsitellään. Tutkimusta varten kerättiin nuorten mindmapit ja nauhoitukset, ne säilytettiin huolellisesti ja

varmistin, että tutkimuksen ulkopuolisille kerättyä aineistoa ei luovutettu. Pattonin (2002) mukaan tutkija on vastuussa tutkimusaineiston tuhoamisesta asianmukaisella tavalla. Tutkimusaineisto tuhottiin tutkimuksen valmistumisen jälkeen, sillä ei ollut aikomusta jatkotutkimukselle. Tutkimusaineiston keruuseen nuoria kuvailtiin nimimerkeillä H1-H6, jonka avulla suojasin tutkittavien yksityisyyden. Tutkijan tulee huolehtia luottamuksellisuudesta, vaikka tunnistaisi tutkittavat tutkimuksessaan eikä jakaa sellaista tietoa, josta heidät voisi tunnistaa (Cohen ym., 2007). Tutkittavien yksityisyyttä ei loukattu tutkimuksen eri vaiheissa muun muassa aineistonkeruun aikana tai tutkimuksen lopullisessa julkaisussa. Haastattelun aikana kerroin haastateltaville, ettei haastateltavien etunimiä ei julkaista, joka on tutkittavien kunnioittamista. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2009) mukaan tutkimukseen osallistujia tulee arvostaa siten, että huomioi tutkimuksessa kirjoitustavan, joka kunnioittaa heitä.

Tuomen ja Sarajärven (2018) mukaan tutkimusprosessin aikana tulee huomioida muut tutkijat kunnioittavalla tavalla sekä viitata heidän tutkimuksiinsa asianmukaisella tavalla. Hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti tulee aiemmat tutkimukset raportoida huolellisesti eikä vähätellä niitä. Tutkimuksessani olen kiinnittänyt erityistä huomioita siihen, että viitataan muiden tutkimuksiin ja teoksiin asianmukaisella sekä kunnioittavalla tavalla. Olen noudattanut Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2012) ohjeistuksia siten, etten ole esittänyt toisten teoksia omina vaan raportoinut niiden olevan peräisin aiemmista tutkimustuloksista tai kirjallisuudesta.

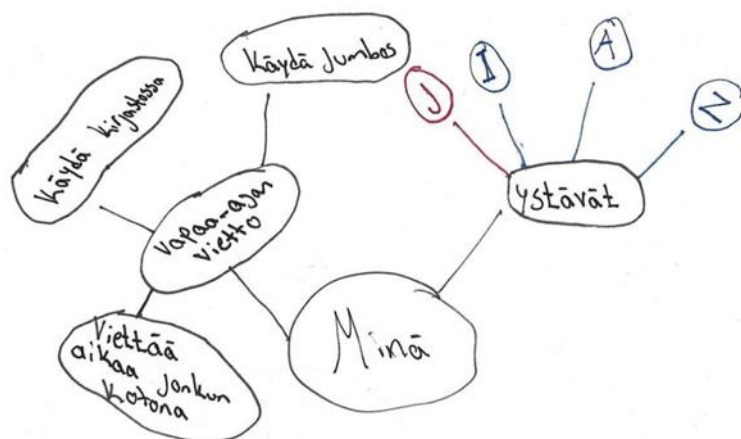
7 TULOKSET

Esittelen seuraavissa luvuissa tutkimustulokseni. Tulokset ovat jaoteltu aineistosta löydettyjen teemojen mukaan. Havainnollistamisen tukena ovat sitaatit sekä mindmapit, jotka lisäävät tutkimuksen luotettavuutta.

7.1 Yhteenkuuluvuuden tunne

Tutkimuksessa yhteenkuuluvuuden tunne oli merkittävä tekijä maahanmuuttajataustaisten vertaissuhteiden muodostumiselle. Kaikki haastateltavat toivat ilmi, kuinka ystävien valintaan vaikuttavat samankaltaiset ystävät. Lisäksi nuoret kokivat ystävien valinnassa yhdistävänä tekijänä maahanmuuttajataustaisuuden. Eräs haastatteliijoista mainitsi sen, että kun hänen luokallaan tuli maahanmuuttajataustaisia kavereita. Hän halusi ystäväystyä heidän kanssaan, jotta ei tarvinnut kokea erilaisuutta yksin. Hänen kertomuksessaan tulee ilmi, kuinka hänen ystävänsä ovat eri maista.

H1: "Aa.. ku ... esim mul ei ole ollut ku mä ollut toisissa niin ku ala-asteella ykkösellä ylöspäin mul ei ollut maahanmuuttajataustaisii kavereita mun luokalla, joten sit kun mulle tuli maahanmuuttajataustaisii kavereita niin se oli silleen et sä halusit heti tutustua niihin ja sitten ei tarvinnut kokee erilaisuutta koska nekin oli erilaisia, nekin on eri maasta ja tälleen ja kivempi olla"

Kuva 1: Haastateltavan H1 mindmap vertaissuhteistaan

Haastateltavat H1 ja H5 mainitsivat mindmapissa ja kertomuksissa neljä ystävää, joista yksi heistä oli valtaväestöön kuuluva nuori. Kertomuksessaan haastateltava H1 kertoi tuntevansa olonsa erilaiseksi valtaväestön keskuudessa. Siitä huolimatta ystäväpiirinsä kuului valtaväestöön kuuluva nuori. Haastateltava H1 oli ainoa, joka koki, että hänellä oli yhteistä valtaväestöön kuuluvan ystävänsä kanssa. Tutkimustuloksissa jäi epäselväksi, miten hän kokee samaistuvansa suomenkielisen ystävänsä kanssa.

Toinen haastateltava kertoi taas, kuinka ystävien valintaan vaikuttavat se, että vanhemmat tuntevat toisensa ja ystävät ovat tunteneet toisensa lapsuudesta saakka. Hän toi esille myös sen, että maahanmuuttajataustaisuus yhdisti heitä enemmän.

H2: "No enimmäkseen varmaan siitä esimerkiksi meidän vanhemmat ovat tutustuneet toisiinsa jo lapsuudesta asti ja sit ihmiset voidaan varmaan tuntee lapsuudesta me voidaan tuntee toisiamme lapsuudesta ja sit niinku enemmän ehk tuntee yhteyttä toisiin ihmisiin, koska kummatkin voivat olla maahanmuuttajia ja sen taustaisii ja se enemmän yhdistää ihmistä"

Haastateltava toi esille myös sen, että maahanmuuttajataustaisuus yhdistää heitä enemmän.

7.2 Etninen identiteetti

Toisena vaikuttavana teemana vertaissuhteiden muodostumiselle oli etninen identiteetti. Kaikki haastateltavat olivat syntyneet Suomessa maahanmuuttajaperheisiin. Nuorten kertomuksissa näkyi vahvasti etninen identiteetti ja maahanmuuttajien nuorten välinen ymmärrys verrattuna taas valtaväestöön. Kertomuksissa he puhuivat itsestään ja ystävistään maahanmuuttajina, maahanmuuttajataustaisina, ulkomaalaisina tai ulkomaalaistaustaisina. Kukaan haastateltavista ei puhunut itsestään suomalaisena, vaikka kaikki haastateltavat ovat syntyneet Suomessa. Tämä ajatus on yhtenevä aiemmissä tutkimuksissa nousseihin tuloksiin, että maahanmuuttajat nuoret eivät identifioi itseään asuttuun maahan (esim. Liebkind ym., 2004). Yksi haastateltavista korosti erityisesti, ettei hän koe Suomea omaksi kotimaaksi ja samalla kokee vapautta siitä, ettei hänellä ole yhteyttä tähän maahan. Haastattelussa nuori kertoo, kuinka osa maahanmuuttajista kokee suomalaisen kulttuurin vieraana ja samalla näkee valkoisuuden erottavana tekijänä.

H2: No enimmäkseen voi sanoa... siin ei ole oikeastaan mitään yhteydessä riippuvainen suomalaisuudesta vaan enimmäkseen siitä koska me maahanmuuttajat et tietää et tää ei ole meidän maa, me tunnetaan enemmän vapautta siitä että meillä ei ole mitään oikeastaan yhteyttä tähän maahan niin sanotusti niinku niinku ehk suomalaisii kohtaan voivat ehkä tuntea tuntea enemmän eeh yhteyttä ... maahanmuuttajia ja mustiin ihmisiin kohtaan voi tuntea rasismia tai muuta sellaisia heitä kohtaan jotkut ihmiset voivat olla enemmän kaukaisia suomalaisista ja valkoisista ihmisistä ylipäätäänsä

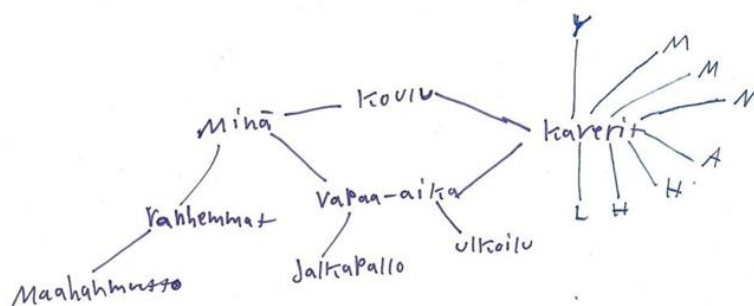
Kaikilla haastateltavilla oli yhtenäinen näkemys siitä, että maahanmuuttajat ymmärtävät toisiaan paremmin verrattuna taas valtaväestöön. Lisäksi he tuntevat enemmän yhteyttä maahanmuuttajiin, joka vaikutti heidän ystävien valintaan.

H4: "Et ymmärretään enemmän toisiamme paremmin kuin suomalaiset ja siihen vaikuttaa et ollaa kaikki mamui"

Haastattelun aikana kysyin haastateltavalta, jos hänellä olisi tilaisuus ystäväystävyyteen ihmiseen, joka olisi maahanmuuttajataustainen ystävä tai valtaväestöön kuuluva ystävä niin kumman kanssa, hän mieluummin ystäväystävyyksi. Kertomuksessaan hän oli myös ainoa, joka mainitsi uskonnon vaikuttavan ystävävalintaan.

H2: "Ite tunnen ainakin et menisin mieluummin maahanmuuttajan kanssa ja sit ihminen on ehk vaik muslimi niin yhdistää viel enemmän siihen ei siin uskonnolla ei ole oikeastaan väliä mut maahanmuutto yhdistää meitä enemmän"

Haastateltavan H2 kertomuksessa sekä mindmapissa kaikki hänen mainitsemansa kaverit olivat maahanmuuttajataustaisia. Hän oli myös ainoa, joka kirjoitti mindmapiin maahanmuuton ja vanhempien keskeisen roolin ystävävalinnalle. Tämä ilmiö tulee esille muiden nuorten kertomuksissa. Koulussa nuoret liikkuvat isoissa kaveriporukoissa, johon kuului niin valtaväestö kuin maahanmuuttajia nuoria. Haastateltavat kertovat, että he mielellään tulevat toimeen valtaväestön kanssa kouluissa, mutta vapaa-ajalla läheisimmät ystävyysuhteet valikoituvat maahanmuuttajanuorista. Alla olevassa mindmapissa tulee esille, kuinka haastateltavan H2 kaverisuhteiden syntymiseen vaikuttavat vapaa-aikaa ja koulu.

Kuva 2: Haastateltavan H2 mindmap vertaissuhteistaan

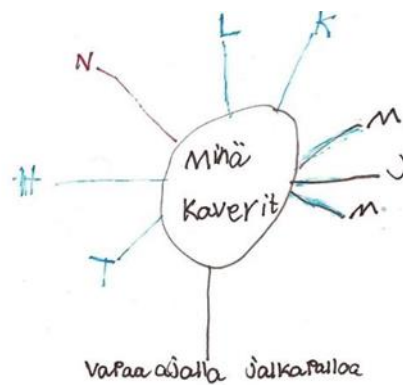
7.3 Kotouttaminen

Kolmantena vaikuttavana teemana ystävyysuhteiden muodostumiselle nousi haastateltavien vastauksissa oli kotouttaminen. Kaikki haastateltavat toivat esille kertomuksissaan perheiden välisten erojen vaikutukset ystävien valintaan. Tuloksissa yksi haastateltavista toi esille sen, että eroavana tekijänä ystävyysuhteiden muodostumiseen löytyy myös harrastuksissa. Valtaväestön nuorilla yleisin talvilaji on jääkiekko. Haastateltava ajattelee lajin vahvasti suomalaiseen perinteeseen kuuluvaksi. Usealla maahanmuuttajalle jääkiekko ei ole tavanomaisin harrastuslaji vaan yleisesti nuoret mainitsivat kertomuksissa sekä mindmapeissa vapaa-ajan viettöä jalkapallon ja koripallon pelaamisen (kts. kuvat 2-4). H nuorten ei tarvinnut kertoa, mistä omat juuret olivat kotoisin. Haastateltavan H3 kertomuksesta voidaan päätellä, että hänen perheensä eivät ole kotoisin maasta, jossa hiihdetään tai luistellaan.

H3: "Ku suomalaiset niin ne jotkut harrastaa yleensä enemmän jääkiekkoa niinku ne ei hengaa meidän alueella tai jossain paikkakunnalla niin pelaa vaan lätkää ja maahanmuuttajat ei pelaa jääkiekkoa. Suomalaisissa perheissä hiihdetään ja luistellaan, mitä meidän perheessä ei tehdä.

H4: "Me ollaan aina asuttu alueilla, jossa on paljon mamui niin vapaa-ajalla tulee hengattu enemmän heidän kanssaan. Ei mun vanhemmatkaan hengaa suomalaisten kanssa, yleensä ne hengaa oman maalaisten kanssa tai muiden mamujen kanssa. Vanhempien kaverit asuvat myös samalla alueella ja sen kautta olen tutustunut niiden lapsii ja tultu kavereiks"

Kaksi haastateltavista toivat taas esille, kuinka vertaissuhteisiinsa vaikuttavat, missä alueella he asuvat. Yllä olevassa sitaatissa tulee ilmi, kuinka hänen maahanmuuttajataustaiset kaverinsa asuvat samalla alueella kuin hän itse. Tuloksissa nousi myös esille, kuinka haastateltava H4 koki maahanmuuttajaperheiden asuttaminen samoille alueille vahvistan etnisten vertaissuhteiden muodostumista.

Kuva 3: Haastateltavan H3 mindmap vertaissuhteistaan

Haastateltavan vastauksessa nähdään, että suurin osa hänen ystävänsä koostuvat maahanmuuttajataustaisista nuorista. Hän kuitenkin mainitsi/kirjoitti yhden valtaväestöön kuuluvan ystävän. Hänen kanssaan haastateltava vietti aikaa vain koulussa, sillä kyseinen ystävä ei asunut samalla alueella kuin hän. Haastateltavan vastauksessa korostuu se, että hänen asuinalueensa on monikulttuurinen alue, minkä vuoksi hänen on helpompi solmia vertaissuhteita maahanmuuttajataustaisten nuorten kanssa. Haastateltava kuitenkin kokee valtaväestöön kuuluvan ystävänsä tärkeäksi, mutta ajattelee heidän välistä ystävyysuhdetta pinnallisella tasolla.

7.4 Kielitaito

Neljäs teema, mikä nuorten kertomuksissa nousi esille vertaissuhteiden muodostumiseen oli kielitaito. Haastateltava H3 toi esille kertomuksessaan, miten hän oli tutustunut mainitsemiinsa ystäviin. Haastateltava oli käynyt ala-asteella suomi toisena kielenä- tunneilla, jonka avulla hän tutustui kahteen maahanmuuttajataustaiseen kaveriin. Yläasteelle siirtyessä hänet siirrettiin suomen kielen tunneilla, sillä hänellä suomi toisena kielenä tunniti eivät ole hänelle tarpeellisia. Koulun tarjoamat eriyttämiskeinot maahanmuuttajataustaisille edesauttoivat vertaissuhteiden muodostumiselle maahanmuuttajataustaisten nuorten keskuudessa.

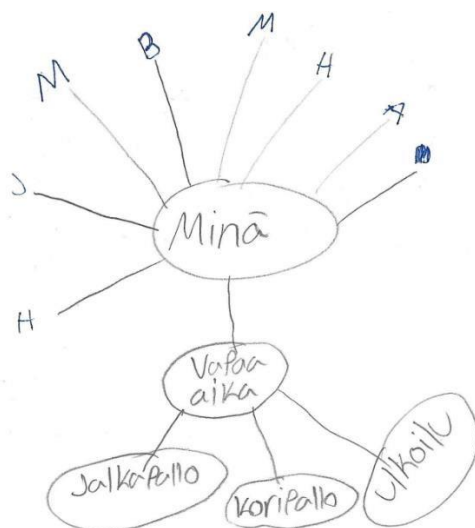
H3: "Koska esim ala-asteella olen saanut vaiks kaks noist niinku me ollaan tutustuttu S2-tunneilla ja muut ovat suomalaiset ovat olleet suomenkielisessä luokan kanssa niin kaikki maahanmuuttajataustaiset ovat s2-open kaa eri luokas"

Haastateltava mainitsee kertomuksessa, kuinka samanlainen tausta on yhdistävänä tekijä vertaissuhteiden muodostumiselle. Kielitaidolla on vahva vaikutus nuorten välisiin suhteisiin sekä niiden muodostumiselle. Haastateltava silti kokee suomen kielen tasonsa olevan heikko suhteessa valtaväestöön.

H3:"Ku kaikilla on samanlainen tausta,ku ne ei osaa puhua kunnolla suomee"

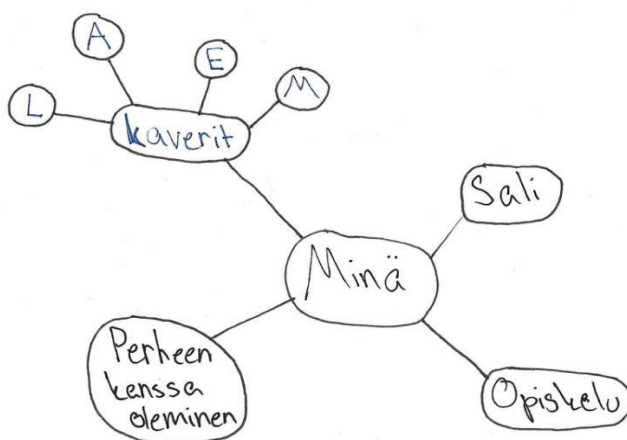
Toinen haastateltavista H4 taas koki äidinkielen olevan yhdistävänä tekijänä vertaissuhteiden muodostumiselle.

H4: "Kaikki ovat melkein samasta maasta kotoisin, puhutaan samaa kieltä ja vanhemmat tuntee toisiaan ja asutaan samalla alueella"

Kuva 4: Haastateltavan H4 mindmap vertaissuhteistaan.

Haastateltavan kertomuksessa ja mindmapissa hänen mainitsemat ystävät olivat maahanmuuttajataustaisia ja suurin osa heistä oli samasta maasta kotoisin. Etenkin hänen vertaissuhteidensa muodostumiseen vaikuttivat yhteinen kieli. Kertomuksessaan nousi esille, että yhteisellä kielellä oli suuri vaikutus syvien vertaissuhteiden syntymiselle. Haastateltava kertoo muodostaneensa läheisempiä vertaissuhteita saman kielisten kanssa sekä perheiden vanhemmat muodostivat ystävyysuhteita saman kielisten kanssa.

Kuva 5: Haastateltavan (H6) mindmap vertaissuhteistaan

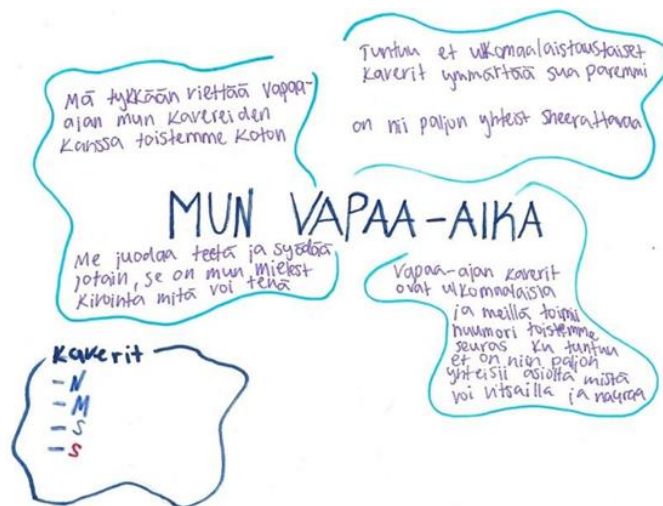

Haastateltava H6 oli ainoa vastaaja, jonka kaikki mainitsemat kaverit olivat samasta maasta kotoisin. Kertomuksessaan hän koki merkittävänä vertaissuhteiden muodostumiselle nuorten välisen yhteisen kielen. Haastateltavan mukaan yhteinen kulttuuri ja kieli edesauttoivat nuorten välistä ymmärrystä.

7.5 Ennakkoluulot

Viides teema, mikä nuorten kertomuksissa nousi esille vertaissuhteiden muodostumiseen oli ennakkoluulot. Kahden haastateltavan kertomuksissa tuli ilmi valtaväestöön kohdistuvista ennakkoluuloista. Yksi haastateltavista H5 toi esille, kuinka hänen mainitsemistaan ystäväistä yksi oli valtaväestöön kuuluva. Etenkin hänen kanssaan haastateltava kokee, ettei hän pysty jakamaan omia kokemuksiaan avoimesti. Haastateltava korostaa, kuinka hän kokee pelkoa, että valtaväestöön kuuluva ystävänsä ei ymmärrä hänen kulttuuriansa sitovasta perhedynamiikasta. Tästä syystä hän ei kerro kaikkea valtaväestöön kuuluvalla ystävälleen.

H5: "Mul on yks semmonen kaveri joka ei ole samasta kulttuurista tai samasta maasta niin se kaa tuntuu joskus vähän silleen niin ku mä oon niin mulla ei ole mitään yhteistä sheerattavaa sen kaa esim jos mul jotain kokemuksii niin mä en välttämättä uskalla kertoa niist, ku sä pelkääät jos se ottaa sen silleen väärällä tavalla , jos sä kerrot et mun isä sanoi näin jos mä sanoisin tän ulkomaalaiselle kaverille niin ymmärtäis mua heti jos mä sanoisin suomalaiselle niin se ehk ottais sillee oudosti"

Kuva 6: Haastateltava H5 mindmap vertaissuhteistaan

Haastateltava oli ainoa vastaaja, joka oli tehnyt mindmapin etukäteen. Kaikki muut haastateltavat tekivät mindmapin haastattelutilanteessa. Haastateltava tuo samanlaisia asioita esille sekä mindmapissa että kertomuksissaan. Hän kokee, että ulkomaalaisten kavereiden kanssa on enemmän jaettavaa ja ymmärtävänsä toisiaan paremmin.

Toinen haastateltavista H3 kertoo, että hänen ei tarvitse selittää omia asioitaan saman taustaisilla nuorille useita kertoja, sillä hänen ystävänsä omaavat saman etnisen taustan. Kulttuurierojen takia hän joutuu usein avaamaan ja selittämään omaa ja perheeseen liittyviä tapoja valtaväestöön kuuluville kavereilleen.

H3: "maahanmuuttaja kaverit ymmärtää mua paremmin verrattuna suomalaisiin ja niille ei tarvii selittää monta kertaa et ymmärtää mun asioita"

Haastattelun aikana kysyin haastateltavalta H6, mistä johtuu, että hänen suurin osansa kavereista on maahanmuuttajataustaisia. Hän koki, että maahanmuuttajataustaisiin on helpompi tutustua verrattuna valtaväestöön. Haastattelussaan hän ilmaisee valtaväestön asennetta erilaisuutta kohtaan negatiiviseksi.

H6: "En mä silleen kauheesti miettinyt, en mä keksi siihen mitään syytä ku niihin on helppo tutustuu ja välillä kokee suomalaiset ovat close-minded et niihin ei tule helposti tutustuu"

7.6 Yhteiset kulttuuriset piirteet

Haastattelussa kaikki maahanmuuttajataustaisten nuorten ystävät olivat lähtöisin eri kulttuureista. Ainoastaan haastateltava H6 kertoo, että hänellä on homogeeninen ystäväryhmä. Kertomuksessaan hän koki merkittävänä vertaissuhteiden muodostumiselle nuorten välisen yhteisen kulttuurin. Kaikki haastateltavat kokivat maahanmuuttajataustaisuuden olevan yhdistävänä tekijä, sillä ei ollut merkitystä oliko samasta maasta tai kulttuurista kotoisin. Tutkimustuloksissa tämä teema toistui useasti haastateltavien vastauksissa. Maahanmuuttajanuorten ystävyysuhteet keskenään olivat syvempiä, kun he jakoivat samaa taustaa.

H5:"No siis ku me yleensä ollaan niin me aina yleensä keskustellaan silleen esimerkiksi, keskusteluaihe voi yleensä et millasii meidän vanhemmat ovat et niinku jos jonkun vanhemmat tekee jotain asiaa tietynlaisesti ja toisenki äiti tekee just samalla tavalla ja sit me aina puhutaan siit ja voidaan vaik nauraa sille tai esim jotain ikävää ja sit me voidaan ymmärtää just toisiamme et munki äiti tekee näin sä et oo ainoo"

Haastateltavien ystävät olivat samasta maasta tai eri maista kotoisin. Etenkin maahanmuuttajataustaiset ystävät ymmärsivät toisiaan kulttuurisesti.

Haastateltava H5 kirjoitti mindmapiin, että ulkomaalaisten ystävien seurassa, heillä oli keskenään yhteinen huumorintaju. Tämäkin näkyy tutkimustuloksissa yhdistävänä tekijänä vertaissuhteiden muodostumiselle. Samoja asioita toi myös esille kertomuksissaan haastateltavat H4 ja H6.

H4: "No esim, ymmärrämme toisiamme erittäin hyvin ja jos kerron jotain läppää toisista niin emme ota sitä tosissamme"

H6: "Ehk tärkeintä siin on se et samaistuu helpommin, ku on samanlainen kulttuuri, samanlaiset vitsit ja ehk just niinku puhuminen on helpompaa"

Molemmista sitaateissa tulee ilmi, kuinka tärkeää nuorille on, että toinen osapuoli ymmärtää heidän huumoria.

8 TULOSTEN POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä tutkimuksessa lähdin tarkastelemaan maahanmuuttajataustaisten nuorten kokemuksia vertaissuhteista ja niitä tekijöitä, jotka vaikuttavat vertaissuhteiden muodostumiseen. Tutkimuksen avulla halusin myös selvittää, millaisia asiat nuoret kertovat vaikuttavan vertaissuhteiden valintaan. Nuorten kertomuksissa ja mindmapeissa tuli esille, kuinka suurin osa heidän ystävistään oli maahanmuuttajataustaisia. McPhersonin ja kumppaneiden (2001) mukaan nuoret pyrkivät ystäväystymään niiden nuorten kanssa, joilla on samankaltaisia asenteita. Lisäksi he pystyvät viettämään aikaa ja kommunikoimaan niiden kanssa, sillä heillä on samanlaisia kokemuksia ja uskomuksia. Tämä näkyi vahvasti maahanmuuttajataustaisten nuorten kertomuksissa. Tutkimustuloksista nousi esille kuusi merkittävää teemaa vertaissuhteiden muodostumiselle.

8.1 Yhteenkuuluvuuden tunne

Tutkimustulosten mukaan nuoret toivat esille, kuinka vertaisten valintaan vaikuttaa maahanmuuttajatausta. Erilaisuus suhteessa valtaväestöön toimi maahanmuuttajataustaisten nuoria yhdistävänä tekijänä. Keskeinen tekijä läheisten suhteiden ylläpitämisessä ja kehittämisessä on yhteinen ymmärrys eli koetaan, että toisen osapuoli ymmärtää heitä (Shelton ym., 2014). Kaikki haastateltavat kokivat merkittävänä sen, että toinen osapuoli ymmärtää heitä. Tutkielmassa nuoria yhdistävänä tekijänä oli se, että he kaikki ovat syntyneet Suomessa maahanmuuttajaperheisiin.

Maahanmuuttajien ja valtaväestön väliset ystävyysuhteet voivat olla nuorille vaikeita, sillä he voivat punnitta mahdollisia ristiriitaisia viestiä ryhmien sisällä sekä ulkopuolella, ja pohtia samalla sopeutumisen tärkeyttä (Crosnoe, 2011). Kaikki haastateltavat kuitenkin tulivat toimeen valtaväestöön kuuluvien nuorten kanssa koulussa ja vapaa-ajalla he mieluummin viettivät aikaa maahanmuuttajataustaisten kanssa. Tämä tulos oli yhteneväinen aiempiin

tutkimustuloksiin (esim. (Mouw & Entwisle, 2006; Baerveldt ym., 2007; Wimmer & Lewis, 2010; Kivijärvi, 2015).

Tutkimuksessa nuoret kokivat valtaväestöön kuuluvien nuorten ei-yymmärtävän heitä, jonka vuoksi he solmivat mieluummin vertaissuhteita maahanmuuttajataustaisten kanssa. Väärinymmärretyt tunteet voivat johtua erilaisista prosesseista, jotka useimmiten tapahtuvat ryhmien välillä vuorovaikutuksen aikana (Shelton ym., 2014). Osalla haastateltavista oli myös valtaväestöön kuuluvia ystäviä, mutta heidän kanssaan he eivät jakaneet omia asioita, sillä he kokivat sen, että toinen osapuoli ei ymmärrä heitä tai voivat ottaa asiat väärällä tavalla.

8.2 Etninen tausta

Tutkimustuloksissa näkyi vahvasti etninen tausta kansallisen taustan sijasta. Tutkittavat olivat syntyneet Suomessa maahanmuuttajaperheisiin, ja nuoret puhuivat itsestään joko maahanmuuttajina, maahanmuuttajataustaisina, ulkomaalaistaustaisina tai ulkomaalaisina. Tutkimusten mukaan ne maahanmuuttajanuoret, jotka identifioivat uuteen kotimaahansa niin heillä on enemmän syntyperäisiä ystäviä (Jugert ym., 2018). Kukaan haastateltavissa ei puhunut itsestään suomalaisena, vaikka he olivat syntyneet Suomessa. Suurin osa haastateltavien mainitsemat ystävät olivat maahanmuuttajataustaisia ja valtaväestöön kuuluvia ystäviä mainittiin vain kolme. Tuloksissa tuli esille, kuinka eräs haastateltavista ei kokenut Suomea omaksi maaksi.

Vaikka maahanmuuttajien ja valtaväestön asenteet ovat myönteisiä, silti maahanmuuttajat saattavat ystäväystyä muiden maahanmuuttajien kanssa, sillä heillä on enemmän yhteistä (Scholtz & Gilligan, 2017). Samanlaisia tuloksia tuli myös omassa tutkimuksessani. Nuoret tulivat toimeen valtaväestön kanssa, mutta kokivat silti maahanmuuttajien yymmärtävän heitä paremmin. Kuitenkaan he eivät jakaneet omia asioita heille, sillä he tiesivät sen, että toinen osapuoli ei ymmärrä heitä. Ryhmien välisten kontaktien määrän vähentyminen voi

aiheuttaa kielteisiä ajatuksia ja käsityksiä ulkopuolisesta ryhmästä (Shelton ym., 2014). Tutkimustuloksissa yksi haastateltavasti puhui valtaväestöstä kielteisesti.

8.3 Alueelliset tekijät

Tutkimustuloksissa nousi esille, kuinka vertaissuhteisiin vaikuttaa, missä alueella asuu. Yksi tutkittavista toi esille, kuinka hän ei vietä aikaa valtaväestöön kuuluvan ystävänsä kanssa vapaa-ajalla vain ainoastaan koulussa. Haastateltavat mainitsivat kertomuksissa ja mindmapeissa valtaväestöön kuuluvia kavereita. Koulu ei ollut tutkimuskohteena tutkielmassa, mutta kuitenkin kaikki haastateltavat mainitsivat koulun kertomuksissaan. He olivat joko tutustuneet mainitsemiinsa ystäviin koulussa tai ystävät olivat samalla luokalla.

Kouluja ja muita oppilaitoksia nähdään perinteisesti monikulttuurisina ympäristöinä, jossa erilaiset ryhmät ovat vuorovaikutuksessa keskenään (Vedder ym., 2006). Kuitenkin koulut ja oppilaitokset eivät riitä ainoastaan tukemaan ryhmien välisiä vuorovaikutuksia. Tutkielmassani tuli samanlainen havainto esille, sillä nuoret olivat mieluummin vuorovaikutuksessa maahanmuuttajien kanssa, vaikka oli tekemissä valtaväestöön kuuluvien nuorten kanssa muun muassa koulussa. Tulosten mukaan asuinalueella oli suurempi merkitys ystävien valinnassa.

Tutkimusten mukaan koulun lisäksi asuinalueet voivat olla tärkeitä ennakkoluuloisten asenteiden kannalta sekä ystävyysvalinnoissa (Quillian & Campbell, 2003; Vermeij ym., 2009; Northcutt ym., 2015). Tuloksissa tuli esille, kuinka haastateltavat viettivät aikaa vapaa-ajalla niiden kanssa, jotka asuvat heidän kanssaan samalla alueella. Etenkin yhden haastateltavan kohdalla suurin osa mainitsemistaan ystävistään olivat samasta maasta kotoisin ja asuivat samalla alueella. Lisäksi haastateltava toi esille kertomuksessaan, kuinka hänen perheensä on aina asunut alueilla, jossa asuu paljon maahanmuuttajia.

8.4 Kielitaito

Tutkimuksessa tuli ilmi, kuinka kieli oli yhdistävänä tekijänä vertaissuhteissa. Etenkin suomen kielen ja oman äidinkielen osalta. Ensimmäiselle sukupolven maahanmuuttajille oman äidinkielen säilyttäminen on ollut tärkeää etenkin sen jatkaminen seuraavalle sukupolvelle (Barros & Albert, 2019). Tuloksissa tuli ilmi, kuinka haastateltavat kokivat oman äidinkielen merkittävänä vertaissuhteiden muodostumisessa ja, sen myötä puhuminen oli helpompaa. Barrosin ja Albertin (2019) mukaan ensimmäiselle sukupolvelle oma äidinkieli, on voinut olla pakopaikka vieraasta kulttuurista sekä kielestä, johon oli alussa vaikea identifioitua. Eräs haastateltavasta toi esille, kuinka hänen omat vanhempansa viettävät enemmän aikaa samankielisten ja miten se vaikutti hänen vertaissuhteidensa muodostumiseen. Hän oli muodostanut vertaissuhteita vanhempien ystävien nuorten kanssa, joista suurin osa oli saman kielisiä.

Tuloksissa tuli ilmi, kuinka koulun tarjoamat eriyttämiskeinot maahanmuuttajataustaisille olivat yhdistävänä tekijänä vertaissuhteissa. Eräs haastateltavista koki suomen kielensä heikoksi, vaikka hän ei enää käy suomi toisena kielenä- tunneilla. Jatkossa suomi toisena kielenä - tunteja tulisi tarjota niille, jotka tarvitsevat sitä.

8.5 Ennakkoluulot

Haastateltavat ovat kertoneet omista kokemuksistaan siitä, millaista on valtaväestöön kuuluvien ystävien kanssa. Heidän mukaan valtaväestöön kuuluvat nuoret eivät ymmärrä samalla tavalla kuin maahanmuuttajataustaiset nuoret tai he voivat ottaa asiat väärällä tavalla. Eräs haastattelijoista taas koki valtaväestöön kuuluvat ei avara katseisiksi. Shelton ja kumppaneiden (2014) mukaan mikäli vähemmistöillä oli valtaväestöä edustavia ystäviä tai ystäviä sosiaalisissa verkostoissa, he eivät tunne itseään todennäköisesti väärin ymmärrettyiksi. Tulos ei vastannut omaa tutkimustani. Nuoret kokivat väärinymmärretyiksi, jonka vuoksi he välttivät ystävyttä heidän kanssaan tai he eivät kertoneet kaikkea asioita heille.

Ihmisten kokiessaan muiden ihmisten ymmärtävän heitä, vastavuoroinen luottamus ja reagoivan heidän tarpeisiinsa tämän myötä ihmissuhdetyytyväisyys kasvavat (Reis & Shaver, 1988). Mikäli he eivät usko siihen, he mahdollisesti välttävät vuorovaikutusta kyseisen henkilön ja myös mahdollisesti häntä muistuttavien henkilöiden kanssa (Shelton ym., 2014).

Tuloksissa haastateltavat solmivat vertaissuhteita mieluummin maahanmuuttajataustaisten kanssa, sillä he kokivat heidän ymmärtävän heitä paremmin. Lisäksi haastateltavat toivat esille omia kokemuksia valtaväestöön kuuluvien nuorten kanssa, jotka taas vaikuttivat vertaissuhteisiinsa tai sen laatuun. Vähemmistön näkökulmasta tämä voi tarkoittaa, että he saattavat olla varuillaan ystävyuden muodostamisessa etenkin ryhmän ulkopuolisten henkilöiden kanssa (Mendoza- Dewton ym., 2002). Tuloksissa tuli ilmi, kuinka haastateltavien vertaissuhteiden laadut olivat erilaisia eri ryhmien välillä. Haastateltavat muodostivat syvällisempiä vertaissuhteita maahanmuuttajataustaisten kanssa kuin valtaväestöön kuuluvien nuorten kanssa. Shelton ja kumppaneiden (2014) mukaan olisi tärkeää edistää ryhmien välisiä ystävyysuhteita pitkällä aikavälillä etenkin ymmärtämisen näkökulmasta ja sen vaikutusta ystävyysuhteiden muodostumisessa.

8.6 Yhteiset kulttuuriset piirteet

Tuloksissa tuli ilmi, kuinka vertaissuhteiden muodostumiseen vaikuttivat yhteiset kulttuuriset piirteet. Titzmannin ja Silbereisen (2009) mukaan kulttuuritaustan yhtäläisyyksillä ja yhteisellä äidinkielellä on merkitystä maahanmuuttajataustaisten ystävyysuhteissa. Kaikki haastateltavat korostivat maahanmuuttajataustan merkitystä vertaissuhteissa. Yhden haastateltavan kohdalla kaikki hänen mainitsemansa ystävät olivat samasta maasta kotoisin. Hoaren (2019) tutkimuksessa tuli ilmi, kuinka etnisten taustaa omaavat nuoret kokivat olonsa turvallisiksi etnisissä ystävyysuhteissa ja he korostivat keskustelun helppoutta sekä syvällisempää keskinäistä ymmärrystä. Tämän

avulla he pystyivät käymään keskustelua myös herkistä kulttuurihaasteista. Nuoret korostivat kertomuksissa sekä mindmapeissa, kuinka maahanmuuttajataustaiset ystävät ymmärtävät heitä paremmin verrattuna valtaväestöön kuuluvat nuoret. He pystyivät avautumaan ja kertomaan omia asioita paremmin maahanmuuttajataustaisille. Tutkimustuloksissa tuli esille, kuinka nuoret kokivat merkittävänä huumoritajun maahanmuuttajataustaisten nuorten välillä.

9 TUTKIMUKSEN ARVIOINTI

9.1 Tutkimuksen luotettavuus ja rajoitukset

Tuomen ja Sarajärven (2018) mukaan kaikessa tutkimustoiminnassa on tarkoituksena välttää virheitä ja tutkimuksen luotettavuutta tulee arvioida jopa yksittäisissä tutkimuksissa. Tutkimukseni tavoitteena oli lisätä tietoa maahanmuuttajataustaisten nuorten vertaissuhteista ja millaisia syitä he kertovat vertaisten valintaan. Tavoitteeseen pääsin haastattelemalla kuusi maahanmuuttajataustaista nuorta. Vilkan (2021) mukaan *”luotettavuuden arviointi tehdään koko ajan suhteessa teoriaan, analyysitapaan, tutkimusaineiston ryhmittelyyn, luokitteluun, tutkimiseen, tulkintaan, tuloksiin ja johtopäätöksiin”*

Tutkimusaineisto koostui vain kuudesta haastateltavasta ja luotettavuutta arvioidessa se voidaan nähdä heikentävänä tekijänä. Tutkimusaineisto koostui myös nuorten tekemistä mindmapeista, joita olen analysoinut kertomuksen lisäksi. Hirsijärven ja kumppaneiden (1997) mukaan, kun samat asiat kertautuvat aineistossa, nähdään se riittävänä aineistona laadullisessa tutkimuksessa.

Tutkimuksessani paras tieto saatiin hyödyntämällä laadullisen tutkimuksen narratiivista lähestymistapaa ja aineistoa analysoitiin hyödyntäen temaattista analyysiä. Analyysin kattavuudella tarkoitetaan sitä, että tulkinnat eivät pohjaudu satunnaisiin poimintoihin aineistosta (Eskola & Suoranta, 1998). Omassa tutkimuksessani pyrin välttämään tämän, jonka vuoksi luin monta kertaa aineiston ja litteroin kertomukset sanasta sanaan, jonka takia aineistosta tuli täysin tuttu. Lisäksi halusin kertomuksia heidän näköisiään sekä autenttisia.

Aineistoa analysoidessa huomioin teemoittelun yhteydessä nuorten kertomuksen vastaavan kyseistä teemaa. Analysoinnin aikana tein omat johtopäätökseni aineistosta, joita olen perustellut suorilla haastattelulainauksilla. Olin tietoinen aineiston analysointiin vaikuttavat oman tulkintani, vaikka olin kuvannut tarkasti aineiston analyysin luotettavuuden lisäämiseksi (Eskola & Suoranta, 1998). Aineiston luotettavuutta lisää myös, että tutkimuksessa käytetty kahta eri aineistoa: mindmapit ja kertomukset (Puusa & Juuti, 2020).

Ilmiön valikoituminen tutkimuskohteeksi sekä tutkimusongelmat perustavat tutkijan henkilökohtaisiin näkemyksiin sekä motivaatioon (Puusa & Juuti, 2020). Tutkimuksen tarkoituksena oli tuoda ilmi maahanmuuttajataustaisten nuorten kokemuksia. Tutkimukseni on jatkotutkimus kandidaatin tutkielmastani ja tutkijana olin kiinnostunut siitä, mitkä tekijät vaikuttavat maahanmuuttajataustaisen nuorten vertaissuhteiden muodostumiseen.

Czarniawska-Joergesin (2004) mukaan validius, reliabelius sekä yleistettävyyys eivät ole etusijalla narratiivisessa tutkimuksessa. Kertomusten avulla nuoret muovasivat omaa todellisuutta eli ne eivät ole vain toistoja sekä informaatioita (Puusa & Juuti, 2020). Lisäksi heidän mukaansa luotettavuuden arvioinnissa tulisi huomioida haastattelutilanne kokonaisuutena. Haastateltavilla oli mahdollisuus vaikuttaa, missä haastattelu toteutettiin (Kallinen & Pirskanen, 2022). Haastattelun aikana pyrin välttämään kysymysvastaus mallia, mutta osalle haastateltavista olivat niukkasanisempia, joten minun oli esitettävä heille enemmän kysymyksiä saadakseni tarvittavat tiedot (Hyvärinen, 2017).

Laadullista tutkimusta voidaan sanoa luotettavaksi, mikäli tulkittu materiaali ja tutkimuskohde ovat yhteensopivia (Puusa & Juuti, 2020). Nuorten kertomat kertomukset sopivat tutkimuskohteeseen erittäin hyvin. Tutkimus on toteutettu pääkaupunkiseudulla, jossa maahanmuuttajia enemmän verrattuna muihin kaupunkeihin. Olisiko saatu samoja tuloksissa, jos olisi tutkittu maahanmuuttajataustaisia, jotka asuvat alueilla, jossa väestö koostuu suurimmaksi osaksi valtaväestöstä. Laadullisessa tutkimuksessa keskeisin tavoite ei ole tuloksien yleistettävyyys vaan ilmiön kuvailua monipuolisesti sekä perinpohjaisesti, joka taas vahvistaa tutkimuksen luotettavuutta (Eriksson & Kovalainen, 2016).

Nuorten kertomusten luotettavuutta vahvisti aiempien tutkimuksen ja kirjallisuuksien yhtäläisyyksien löytäminen (Heikkinen, 2010). Tuloksissa nousseet teemat kuvasivat nuorten todellisuutta ja kokemuksiaan. Tutkimuksissa kerättiin ainoastaan nuorten etunimet ja nauhoitukset.

Analysointi vaiheessa etunimet poistettiin. Tämä puolestaan on voinut vaikuttaa siihen, että uskalsivat kertoa omista kokemuksistaan totuudenmukaisesti.

9.2 Jatkotutkimus

Pro-gradu tutkielmani jatkoi kandidaatin tutkielman aihepiiriä, joissa molemmissa kävi ilmi, että maahanmuuttajataustaiset muodostavat mieluummin vertaissuhteita muiden maahanmuuttajataustaisten kanssa. Kandidaatin tutkielmassa ei kuitenkaan selvinnyt, mitkä tekijät vaikuttavat vertaissuhteiden muodostumiseen. Tässä tutkimuksessa nuoret osasivat kertoa, mitkä tekijät vaikuttivat heidän vertaissuhteidensa muodostumiseen.

Olisi hyvä tutkia tätä aihetta pitkittäistutkimuksena, joissa tutkittaisiin maahanmuuttajataustaisten vertaissuhteita lapsuudesta aikuiselämään. Suomi on kuitenkin moninainen maa, ja maahanmuuttajat muodostavat suuren ryhmän. Tutkimuksessa tuli ilmi, kuinka maahanmuuttajataustaiset tulivat toimeen valtaväestön kanssa, mutta kuitenkin muodosti läheisempiä suhteita maahanmuuttajataustaisten kanssa. Tulevaisuudessa olisi myös hyvä kuulla valtaväestön nuorten ajatuksia siitä, mitkä tekijät heidän mielestään vaikuttavat vertaissuhteiden muodostumiseen, erityisesti pääkaupunkiseudulla.

Kotouttamisen onnistumista tulisi pohtia enemmän yhteiskunta tasolla. Tutkimustulosten perusteella huomasin, vaikka maahanmuuttajataustaiset nuoret olivat syntyneet Suomessa, he eivät silti kokeneet itseään suomalaisiksi. Alueellinen eriytyminen ja ryhmien välisen ymmärryksen puute edesauttoivat maahanmuuttajataustaisten nuorten vertaissuhteiden muodostumista. Jotta sosiaalinen integroituminen ja kotoutuminen voivat tapahtua onnistuneesti, yhteiskunnan tasolla tarvitaan aktiivisia strategioita sekä toimenpiteitä.

LÄHTEET

Aaltonen, M. (2003). *Nuoren aika* (2. uud. p.). WSOY.

Alasuutari, P. (1994). *Laadullinen tutkimus* (2. uud. p.). Vastapaino.

Alitolppa- Niitamo, A. (2010). Perheen akkulturaatio ja sukupolvien väliset suhteet. Teoksessa Martikainen, T., Haikkola, L., Teräs, M., Latomaa, S., Rynkänen, T., Martikainen, T., . . . Ronkainen, J. (2010). *Maahanmuutto ja sukupolvet*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Amin, H. (2020). *Maahanmuuttajataustaisten lasten vertaissuhteet varhaiskasvatuksessa*. [kandidaatin -tutkielma, Turun yliopisto]. Julkaisematon.

Atkinson, R. (1998). *The Life Story Interview*. SAGE Publications, Inc.

Baerveldt, C., Zijlstra, B., de Wolf, M., Van Rossem, R., & Van Duijn, M. A. J. (2007). Ethnic Boundaries in High School Students' Networks in Flanders and the Netherlands. *International sociology*, 22(6), 701-720. <https://doi.org/10.1177/0268580907082248>

Barros, S., & Albert, I. (2020). "I Feel More Luxembourgish, but Portuguese Too" Cultural Identities in a Multicultural Society. *Integrative physiological and behavioral science*, 54(1), 72-103. <https://doi.org/10.1007/s12124-019-09500-8>

Benet-Martínez, V., Lee, F., & Leu, J. (2006). Biculturalism and Cognitive Complexity: Expertise in Cultural Representations. *Journal of cross-cultural psychology*, 37(4), 386-407. <https://doi.org/10.1177/0022022106288476>

Berry, J. (1997). Immigration, acculturation, and adaptation. *Applied psychology*, 46(1), 5-34. <https://doi.org/10.1080/026999497378467>

Berry, J. (2008). Globalisation and acculturation. *International journal of intercultural relations*, 32(4), 328-336. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2008.04.001>

- Berry, J. W. (2005). Acculturation: Living successfully in two cultures. *International journal of intercultural relations*, 29(6), 697-712. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2005.07.013>
- Bhatia, S., & Ram, A. (2009). Theorizing identity in transnational and diaspora cultures: A critical approach to acculturation. *International journal of intercultural relations*, 33(2), 140-149. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2008.12.009>
- Bold, C. (2012). *Using narrative in research*. SAGE.
- Bornat, J., Chamberlayne, P., & Wengraf, T. (2000). *The turn to biographical methods in social science: Comparative issues and examples*. Routledge.
- Björklund, K. (2014a). "Haluun koulutusta, haluun työtä ja elämän Suomessa". *Yksintulleiden alaikäisten pakolaisten kotoutuminen Varsinais-Suomessa. Siirtolaisuusinstituutti, tutkimuksia A 48*. Turku: Siirtolaisuusinstituutti.
- Braams, B. R., van Duijvenvoorde, A. C., Peper, J. S., & Crone, E. A. (2015). Longitudinal changes in adolescent risk-taking: A comprehensive study of neural responses to rewards, pubertal development, and risk-taking behavior. *The Journal of neuroscience*, 35(18) 7226-7238. <https://doi.org/10.1523/JNEUROSCI.4764-14.2015>
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Brett, B. M., & Wheeler, K. (2022). *How to do qualitative interviewing*. SAGE Publications.
- Brown, B. B., & Larson, J. (2009). "Peer relationships in adolescence". Teoksessa R. M. Lerner & L. Steinberg (Eds.), *Handbook of adolescent psychology: Contextual influences on adolescent development* 74-103 John Wiley & Sons, Inc. <https://doi.org/10.1002/9780470479193.adlpsy002004>
- Chan, W. & Dina, B. (2009). Cross-and same-race friendships of Vietnamese immigrant adolescents: A focus on acculturation and school diversity. *International Journal of Intercultural Relations*, 33 (4), 313-324. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2009.05.003>

- Chávez, D., Palacios, D., Luengo-Kanacri, B. P., Berger, C., & Jiménez-Moya, G. (2021). The role of perspective-taking and low social class prejudice on cross ethnic friendship formation. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 2021, 61-79. <https://doi.org/10.1002/cad.20403>
- Christmas, C. N., & Barker, G. G. (2014). The Immigrant Experience: Differences in Acculturation, Intercultural Sensitivity, and Cognitive Flexibility Between the First and Second Generation of Latino Immigrants. *Journal of international and intercultural communication*, 7(3), 228-237. <https://doi.org/10.1080/17513057.2014.929202>
- Clandinin, D. J. (2007). *Handbook of narrative inquiry: Mapping a methodology*. Sage Publications.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Research methods in education* (6th ed.). Routledge
- Cotterell, J. (2007). *Social networks in youth and adolescence* (2nd ed.). Routledge
- Crocetti, E. (2017). Identity Formation in Adolescence: The Dynamic of Forming and Consolidating Identity Commitments. *Child development perspectives*, 11(2), 145-150. <https://doi.org/10.1111/cdep.12226>
- Crone, E. (2017). *The adolescent brain: Changes in learning, decision-making and social relations*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315720012>
- Crosnoe, R. (2000). Friendships in childhood and adolescence: The life course and new directions: Special Millennium Issue on the State of Sociological Social Psychology. *Social psychology quarterly*, 63(4), 377-391. <https://doi.org/10.2307/2695847>
- Crosnoe, R. (2011). *Fitting In, Standing Out: Navigating the Social Challenges of High School to Get an Education*. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511793264>
- Czarniawska-Joerges, B. (2004). *Narratives in social science research*. SAGE.
- Darbyshire, P., MacDougall, C., & Schiller, W. (2005). Multiple methods in qualitative research with children: More insight or just more? *Qualitative research: QR*, 5(4), 417-436. <https://doi.org/10.1177/1468794105056921>
- Denny, E., & Weckesser, A. (2022). How to do qualitative research?: Qualitative research methods. *BJOG: an international journal of obstetrics and gynaecology*, 129(7), 1166-1167. <https://doi.org/10.1111/1471-0528.17150>

- Dewaele, J., & van Oudenhoven, J. P. (2009). The effect of multilingualism/multiculturalism on personality: No gain without pain for Third Culture Kids? *International journal of multilingualism*, 6(4), 443-459. <https://doi.org/10.1080/14790710903039906>
- Eriksson, P., & Kovalainen, A. (2016). *Qualitative methods in business research* (2nd edition.). Sage Publications.
- Eskola, J., & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino.
- Ferrer-Wreder, L., & Kroger, J. (2019). *Identity in Adolescence: The Balance between Self and Other*. <https://doi.org/10.4324/9781315165806>
- Furman, W., & Buhrmester, D. (1992). Age and sex differences in perceptions of networks of personal relationships. *Child development*, 63(1), 103-115. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1992.tb03599.x>
- Gaertner, S. L., & Dovidio, J. F. (2005). Understanding and Addressing Contemporary Racism: From Aversive Racism to the Common Ingroup Identity Model. *Journal of social issues*, 61(3), 615-639. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.2005.00424.x>
- Gallagher, R. V., McLean, K. C., & Syed, M. (2017). An Integrated Developmental Model for Studying Identity Content in Context. *Developmental psychology*, 53(11), 2011-2022. <https://doi.org/10.1037/dev0000299>
- Güroğlu, B. (2021). Adolescent brain in a social world: Unravelling the positive power of peers from a neurobehavioral perspective. *European journal of developmental psychology*, 18(4), 471-493. <https://doi.org/10.1080/17405629.2020.1813101>
- Haikkola, L. (2010). Etnisyys, suomalaisuus ja ulkomaalaisuus toisen sukupolven luokittelussa. Teoksessa Martikainen, T., Haikkola, L., Teräs, M., Latomaa, S., Rynkänen, T., Martikainen, T., . . . Ronkainen, J. (2010). *Maahanmuutto ja sukupolvet*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Hall, S. (2003): Monikulttuurisuus. Teoksessa Lehtonen, M., Löytty O. (toim.) *Erilaisuus*. Vastapaino. Tampere. S. 233-281.
- Halme, K., & Vataja, A. (2011). *Monikulttuurinen varhaiskasvatus ja esiopetus*. Tammi.

- Harinen, P. & Suurpää, L. 2003. Nuoret kulttuurisessa välimaastossa. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, A., Harinen, P., Gordon, T., Honkasalo, V., & Lahelma, E. (2003). *Kamppailuja jäsenyyksistä: Etnisyys, kulttuuri ja kansalaisuus nuorten arjessa*. Nuorisotutkimusverkosto: Nuorisotutkimusseura.
- Harinen, P. (2005). *Mitähän tekis? Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen -tutkimushankkeen väliraportti*. Nuorisotutkimusseura: Nuorisotutkimusverkosto.
- Harris, K. M., & Chen, P. (2022). The acculturation gap of parent-child relationships in immigrant families: A national study. *Family relations*. <https://doi.org/10.1111/fare.12760>
- Heckmann, Friedrich (2005). *Integration and Integration Policies*. Bamberg: European Forum for Migration Studies.
- Heikkinen, H.L.T. 2010. Narratiivinen tutkimus – todellisuus kertomuksena. Teoksessa Valli, R., Aaltola, J., Aaltola, J., Laine, T., Moilanen, P., Kiviniemi, K., . . . Collin, K. (2015). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin* (4. uud. p.). PS-kustannus.
- Heikkinen, H. L. T. Kerronnallinen tutkimus. (2015). Teoksessa Valli, R., Aaltola, J., Aaltola, J., Laine, T., Moilanen, P., Kiviniemi, K., . . . Collin, K. (2015). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin* (4. uud. p.). PS-kustannus.
- Heikkinen, S. (2015). *Arki uudessa kotimaassa: Entisestä Neuvostoliitosta Suomeen iäkkäinä muuttaneiden arki, sosiaaliset suhteet ja kotoutuminen*. Tampere University Press.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P., & Liikanen, P. (1997). *Tutki ja kirjoita*. Kirjayhtymä.
- Hoare, R. (2019). 'I can only be properly myself when I'm with her': Early adolescent intra-ethnic immigrant group friendships as a safe space for identity exploration, negotiation and validation. *Childhood (Copenhagen, Denmark)*, 26(2), 202-220. <https://doi.org/10.1177/0907568218824389>
- Hogg, M. A., Abrams, D., & Michael A. Hogg. (1990). *Social Identifications: A Social Psychology of Intergroup Relations and Group Processes*. Routledge.

- Honkasalo, V., Harinen, P., Souto, A.-M. & Suurpää, L. 2009. Ovien availua. Teoksessa P. Harinen, V. Honkasalo, A.-M. Souto & L. Suurpää (toim.) *Ovet auki! Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen*. Helsinki: Hakapaino
- Honkasalo, V., Harinen, P., & Anttila, R. (2007). *Yhdessä vai yksin erilaisina?: Monikulttuuristen nuorten arkea, ajatuksia ja ajankäyttöä*. Nuorisotutkimusseura: Nuorisotutkimusverkosto.
- Howard, J. A. (2000). Social Psychology of Identities. *Annual Review of Sociology*, 26(1), 367–393. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.26.1.367>
- Huttunen, L., Löytty, O. & Rastas, A. 2005. Suomalainen monikulttuurisuus – Paikallisia ja yllirajaisia suhteita. Teoksessa A. Rastas, L. Huttunen & O. Löytty (toim.). *Suomalainen vieraskirja - Kuinka käsitellä monikulttuurisuutta*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.
- Hyvärinen, M. (2017). Kertomushaastattelu. Teoksessa Hyvärinen, M., Nikander, P., Ruusuvoori, J., Aho, A. L., & Granfelt, R. (2017). *Tutkimushaastattelun käsikirja*. Vastapaino.
- Hänninen, V. (2018). Narratiivisen tutkimuksen käytäntöjä. Teoksessa Valli, R., Aaltola, J., & Herkama, S. (2018). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin* (5., uudistettu ja täydennetty painos.). PS-Kustannus.
- Ihanus, J. (2015). *Self-Narratives between the self and the other*. Department of Music, Art and Culture Studies.
- Jasinskaja-Lahti, I., Liebkind, K., Jaakkola, M., & Reuter, A. (2006). Perceived Discrimination, Social Support Networks, and Psychological Well-being Among Three Immigrant Groups. *Journal of cross-cultural psychology*, 37(3), 293-311. <https://doi.org/10.1177/0022022106286925>
- Jugert, P., Leszczensky, L., & Pink, S. (2018). The Effects of Ethnic Minority Adolescents' Ethnic Self-Identification on Friendship Selection. *Journal of research on adolescence*, 28(2), 379-395. <https://doi.org/10.1111/jora.12337>
- Junttila, N. (2010). *Social competence and loneliness during the school years: Issues in assessment, interrelations and intergenerational transmission*. University of Turku: distribution: Turku University Library.
- Kallinen, K., & Pirskanen, H. (2022). *Lasten ja nuorten tutkimushaastattelu*. Gaudeamus.

- Kanas, A., Tubergen, F. v., & Lippe, A. v. d. (2011). The role of social contacts in the employment status of immigrants: A panel study of immigrants in Germany. *International sociology*, 26(1), 95-122. <https://doi.org/10.1177/0268580910380977>
- Kautto, Virpi (2009). Ootsä mun kaa? Ystävyys monikulttuuristen nuorten arjessa. Teoksessa Harinen, P., Honkasalo, V., Suurpää, L., & Souto, A. (2009). *Ovet auki!: Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen*. Nuorisotutkimusverkosto, Nuorisotutkimusseura.
- Kirova, A. (2001). Loneliness in Immigrant Children: Implications for Classroom Practice. *Childhood education*, 77(5), 260-267. <https://doi.org/10.1080/00094056.2001.10521648>
- Kiviniemi, K. 2018. Laadullinen tutkimus prosessina. Valli, R., Aaltola, J., & Herkama, S. (2018). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin* (5., uudistettu ja täydennetty painos.). PS-Kustannus.
- Kivijärvi, A. (2015). *Etnisyyden merkityksiä nuorten vertaissuhteissa: Tutkimus maahanmuuttajataustaisten ja kantaväestön nuorten kohtaamisista nuorisotyön kentillä*. Nuorisotutkimusverkosto: Nuorisotutkimusseura
- Kivirauma, J., Zacheus, T., & Jahnukainen, M. (2019). Monikulttuurisuus suomalaisessa yhteiskunnassa. Teoksessa Jahnukainen, M., Kalalahti, M., Kivirauma, J., & Holmberg, L. (2019). *Oma paikka haussa: Maahanmuuttotataustaiset nuoret ja koulutus*. Gaudeamus.
- Korkiamäki, R., & Ellonen, N. (2010). Ikätoverisuhteet sosiaalisina resursseina yläkouluiässä. *Nuorisotutkimus*, 28(3), 18-35.
- Koskela, S., Kotanen, M. (2019). *Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden kokemuksia sosiaalisista suhteista ja niiden merkityksestä yläkouluun kiinnittymisessä*. [pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto]. JYX-julkaisuarkisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201904152172>
- Kujala, T. 2007. Kerronnallinen tutkimus opettajien ikääntymisestä. Teoksessa E. Syrjäläinen, A. Eronen & V-M, Värri. (toim.) *Avauksia laadullisen tutkimuksen analyysiin*. Tampere: Tampereen yliopistopaino – Oy Juvenes Print
- Kuula, A. (2015). *Tutkimusetiikka: Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys*. Vastapaino.

- la Roi, C., & Mood, C. (2022). Attitudes in motion: Acculturation in views on family, sexuality and gender roles among immigrant-background youth in Sweden. *Journal of ethnic and migration studies*, ahead-of-print(ahead-of-print), 1-20. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2022.2140131>
- Ladd, G. W. (2012). *Peer Relationships and Adjustment at School*. Information Age Pub.
- Lancee, B. (2010). The Economic Returns of Immigrants' Bonding and Bridging Social Capital: The Case of the Netherlands. *The International migration review*, 44(1), 202-226. <https://doi.org/10.1111/j.1747-7379.2009.00803.x>
- Lancee, B. (2012). The economic returns of bonding and bridging social capital for immigrant men in Germany. *Ethnic and racial studies*, 35(4), 664-683. <https://doi.org/10.1080/01419870.2011.591405>
- Laurenceau, J., Barrett, L. F., & Pietromonaco, P. R. (1998). Intimacy as an Interpersonal Process: The Importance of Self-Disclosure, Partner Disclosure, and Perceived Partner Responsiveness in Interpersonal Exchanges. *Journal of personality and social psychology*, 74(5), 1238-1251. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.74.5.1238>
- Lehtonen, M. & Löytty, O. (2003): "Miksi Erilaisuus?" Teoksessa Lehtonen, M., Löytty O. (toim.) Erilaisuus. Vastapaino. Tampere.
- Leinonen, E. (2013). *Perheen sukupolvisuhteet ja kotoutuminen nuorten näkökulmasta*. Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Lepola, O. (2000): Ulkomaalaisesta suomenmaalaiseksi. Monikulttuurisuus, kansalaisuus ja suomalaisuus 1990-luvun maahanmuuttopoliittisessa keskustelussa. Suomalaisen kirjallisuuden seura. Helsinki.
- Leszczensky, L. (2018). Young immigrants' host country identification and their friendships with natives: Does relative group size matter? *Social science research*, 70, 163-175. <https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2017.10.012>
- Liebkind, K., Jasinskaja-Lahti, I., & Solheim, E. (2004). Cultural Identity, Perceived Discrimination, and Parental Support as Determinants of Immigrants' School Adjustments: Vietnamese Youth in Finland. *Journal of adolescent research*, 19(6), 635-656. <https://doi.org/10.1177/0743558404269279>
- Malik, K., Saukkonen, P., & Kilpeläinen, T. (2016). *Monikulttuurisuus*. Niin & näin.

- Mannerheimin lastensuojelu liitto. (2023). Vertaissuhteet. <https://www.mll.fi/ammattilaisille/kouluille-ja-oppilaitoksille/kiusaamisen-ehkaiseminen/vertaissuhteet/>
- Martikainen, T., Saari, M., & Korkiasaari, J. (2013). *Kansainväliset muuttoliikkeet ja Suomi*. Teoksessa Martikainen, T., Saukkonen, P., & Säävälä, M. (2013). *Muuttajat: Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta*. Gaudeamus.
- McPherson, M., Smith-Lovin, L., & Cook, J. M. (2001). Birds of a Feather: Homophily in Social Networks. *Annual review of sociology*, 27(1), 415-444. <https://doi.org/10.1146/annurev.so>
- Meeus, J., Duriez, B., Vanbeselaere, N., & Boen, F. (2010). The role of national identity representation in the relation between in-group identification and out group derogation: Ethnic versus civic representation. *British journal of social psychology*, 49(2), 305-320. <https://doi.org/10.1348/014466609X451455>
- Mendez, J. J., Bauman, S., & Guillory, R. M. (2012). Bullying of Mexican Immigrant Students by Mexican American Students: An Examination of Intracultural Bullying. *Hispanic journal of behavioral sciences*, 34(2), 279-304. <https://doi.org/10.1177/0739986311435970>
- Mendoza-Denton, R., Downey, G., Purdie, V. J., Davis, A., & Pietrzak, J. (2002). Sensitivity to Status-Based Rejection: Implications for African American Students' College Experience. *Journal of personality and social psychology*, 83(4), 896-918. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.83.4.896>
- Moore, A. M., & Barker, G. G. (2012). Confused or multicultural: Third culture individuals' cultural identity. *International journal of intercultural relations*, 36(4), 553-562. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2011.11.002>
- Motti-Stefanidi, F., Berry, J., Chrysoschoou, X., Lackland Sam, D., & Phinney, J. (2012). *Positive Immigrant Youth Adaptation in Context: Developmental, Acculturation, and Social-Psychological Perspectives*. <https://doi.org/10.1017/CBO9781139094696.008>. Teoksessa Jacobs Foundation, Masten, A. S., Liebkind, K., & Hernandez, D. J. (2012). *Realizing the potential of immigrant youth*. Cambridge University Press.
- Mouw, T., & Entwisle, B. (2006). Residential segregation and interracial friendship in schools. *American Journal of Sociology*, 112, 394-441.

- Mähönen, T. A., & Jasinskaja-Lahti, I. (2013). *Etniset ryhmäsuhteet ja maahanmuuttajien akkulturaatio*. Teoksessa Martikainen, T., Saukkonen, P., & Säävälä, M. (2013). *Muuttajat: Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta*. Gaudeamus.
- Nadeem, E., & Graham, S. (2005). Early Puberty, Peer Victimization, and Internalizing Symptoms in Ethnic Minority Adolescents. *The Journal of early adolescence*, 25(2), 197-222. <https://doi.org/10.1177/0272431604274177>
- Nieminen, L. (2010). Lasten ja nuorten tutkimus: oikeudellinen tarkastelu. Teoksessa Pösö, T., Rutanen, N., Vehkalahti, K., Lagström, H., Ellonen, N., & Raevaara, L. (2010). *Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka*. Nuorisotutkimusseura: Nuorisotutkimusverkosto.
- Nunes, F. (2021). Critical and Intersectional Perspectives on Immigrant Youth Cultural Identity. *International journal of mental health and addiction*, 19(3), 606-615. <https://doi.org/10.1007/s11469-019-00093->
- Northcutt Bohmert, M., & DeMaris, A. (2015). Interracial friendship and the trajectory of prominority attitudes: Assessing intergroup contact theory. *Group processes & intergroup relations*, 18(2), 225-240. <https://doi.org/10.1177/1368430214550342>
- Nurmi, J., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L., & Ruoppila, I. (2015). *Ihmisen psykologinen kehitys* (5. uud. p.). PS-kustannus.
- Paavola, H., & Talib, M. (2010). *Kulttuurinen moninaisuus päiväkodissa ja koulussa*. PS-kustannus.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods* (3rd ed.). Sage.
- Patton, M. Q. (2015). *Qualitative research & evaluation methods: Integrating theory and practice* (Fourth edition.). SAGE Publications, Inc.
- Phinney, J. S. (1990). Ethnic Identity in Adolescents and Adults: Review of Research. *Psychological bulletin*, 108(3), 499-514. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.108.3.499>
- Plenty, S., & Jonsson, J. O. (2017). Social Exclusion among Peers: The Role of Immigrant Status and Classroom Immigrant Density. *Journal of youth and adolescence*, 46(6), 1275-1288. <https://doi.org/10.1007/s10964-016-0564-5>
- Proctor, C. t., & Linley, P. A. t. (2013). *Research, Applications, and Interventions for Children and Adolescents: A Positive Psychology Perspective*. Springer Netherlands.

- Puusa, A., Juuti, P., & Aaltio, I. (2020). *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Gaudeamus.
- Pyykkönen, M., & Martikainen, T. (2013). Muuttoliike ja kansalaisyhteiskunta. Teoksessa Martikainen, T., Saukkonen, P., & Säävälä, M. (2013). *Muuttajat: Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta*. Gaudeamus.
- Qin, D. B., Way, N., & Rana, M. (2008). The "model minority" and their discontent: Examining peer discrimination and harassment of Chinese American immigrant youth. *New directions for child and adolescent development*, 2008(121), 27-42. <https://doi.org/10.1002/cd.22>
- Quillian, L., & Campbell, M. E. (2003). Beyond Black and White: The Present and Future of Multiracial Friendship Segregation. *American sociological review*, 68(4), 540-566. <https://doi.org/10.2307/1519738>
- Redfield, R., Linton, R., & Herskovits, M. J. (1936). Memorandum for the Study of Acculturation. *American anthropologist*, 38(1), 149-152. <https://doi.org/10.1525/aa.1936.38.1.02a00330>
- Reis, H. T., & Shaver, P. (1988). Intimacy as an interpersonal process. Teoksessa Duck, S. (1988). *Handbook of personal relationships: Theory, research and interventions*. Wiley, 367-389.
- Riessman, C. K. (2008). *Narrative methods for the human sciences*. Sage Publications.
- Rothbaum, F., Weisz, J. R., & Snyder, S. S. (1982). Changing the world and changing the self: A two-process model of perceived control. *Journal of personality and social psychology*, 42(1), 5-37. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.42.1.5>
- Hyvärinen, M., & Löyttyniemi, V. (2010). Kerronnallinen haastattelu. Teoksessa Ruusuvuori, J., Nikander, P., & Hyvärinen, M. (2010). *Haastattelun analyysi*. Vastapaino.
- Reicher, S., Spears, R., & Haslam, S. A. (2010). The Social Identity Approach in Social Psychology. Teoksessa M. Wetherell & C. T. Mohanty (toim.), *The SAGE Handbook of Identities*. London: Sage.
- Ruusuvuori, J., Nikander, P., & Hyvärinen, M. (2010). Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa Ruusuvuori, J., Nikander, P., & Hyvärinen, M. (2010). *Haastattelun analyysi*. Vastapaino

- Räty, M. (2002). *Maahanmuuttaja asiakkaana*. Helsinki: Tammi
- Saarinen, M., & Zacheus, T. (2019) "*En mä oo samanlainen*" - Maahanmuuttotaustaisten nuorten kokemuksia ulkopuolisuudesta. Teoksessa Jahnukainen, M., Kalalahti, M., Kivirauma, J., & Holmberg, L. (2019). *Oma paikka haussa: Maahanmuuttotaustaiset nuoret ja koulutus*. Gaudeamus.
- Salmivalli, C. (2005). *Kaverien kanssa: Vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys*. PS kustannus.
- Sam, D. L., & Berry, J. W. (2010). Acculturation: When Individuals and Groups of Different Cultural Backgrounds Meet. *Perspectives on Psychological Science*, 5(4), 472-481. <https://doi.org/10.1177/1745691610373075>
- Saukkonen, P., & Gräsbeck, M. (2017). *Kotoutumisen seurantajärjestelmän kehittäminen Helsingin kaupungilla*. Helsingin kaupunki.
- Saukkonen, P., Haglund, L., Vuori, P., & Kettunen, R. (2020). *Kotoutuminen kaupungissa: Kokonaiskuva ulkomaalaistaustaisista Helsingissä vuonna 2020*. Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia, kaupunkitutkimus ja -tilastot.
- Scholtz, J., & Gilligan, R. (2017). Encountering difference: Young girls' perspectives on separateness and friendship in culturally diverse schools in Dublin. *Childhood (Copenhagen, Denmark)*, 24(2), 168-182. <https://doi.org/10.1177/0907568216648365>
- Schotte, K., Stanat, P., & Edele, A. (2018). Is integration always most adaptive? The role of cultural identity in academic achievement and in psychological adaptation of immigrant students in Germany. *Journal of youth and adolescence*, 47(1), 16-37. <https://doi.org/10.1007/s10964-017-0737-x>
- Shaw, I., & Holland, S. (2014). *Doing qualitative research in social work*. SAGE.
- Shelton, J. N., Trail, T. E., West, T. V., & Bergsieker, H. B. (2010). From strangers to friends: The interpersonal process model of intimacy in developing interracial friendships. *Journal of social and personal relationships*, 27(1), 71-90. <https://doi.org/10.1177/0265407509346422>
- Shelton, N., Douglass, S., Garcia, R. L., Yip, T., & Trail, T. E. (2014). Feeling (Mis)Understood and Intergroup Friendships in Interracial Interactions. *Personality & social psychology bulletin*, 40(9), 1193-1204. <https://doi.org/10.1177/0146167214538459>

- Shirtcliff, E. A., Dahl, R. E., & Pollak, S. D. (2009). Pubertal Development: Correspondence Between Hormonal and Physical Development. *Child development*, 80(2), 327-337. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2009.01263.x>
- Smith, A. D. (1991). *National identity*. Penguin Books.
- Smith, S., Maas, I., & van Tubergen, F. (2015). Parental Influence on Friendships Between Native and Immigrant Adolescents. *Journal of research on adolescence*, 25(3), 580-591. <https://doi.org/10.1111/jora.12149>
- Stets, J. E., & Burke, P. J. (2000). Identity Theory and Social Identity Theory. *Social psychology quarterly*, 63(3), 224-237. <https://doi.org/10.2307/2695870>
- Strohmeier, D., Kärnä, A., & Salmivalli, C. (2011). Intrapersonal and Interpersonal Risk Factors for Peer Victimization in Immigrant Youth in Finland. *Developmental psychology*, 47(1), 248-258. <https://doi.org/10.1037/a0020785>
- Suárez-Orozco, C., Motti-Stefanidi, F., Marks, A., & Katsiaficas, D. (2018). An Integrative Risk and Resilience Model for Understanding the Adaptation of Immigrant-Origin Children and Youth. *The American psychologist*, 73(6), 781-796. <https://doi.org/10.1037/amp0000265>
- Suomi. Sisäasiainministeriö, Sisäasiainministeriö, Kankkunen, P., Harinen, P., Nivala, E., & Tapio, M. (2010). *Kuka ei kuulu joukkoon?: Lasten ja nuorten kokema syrjintä Suomessa / Paula Kankkunen, Päivi Harinen, Elina Nivala ja Mari Tapio*. Sisäasiainministeriö
- Suurpää, L. (2002). *Erilaisuuden hierarkiat. Suomalaisia käsityksiä maahanmuuttajista, suvaitsevaisuudesta ja rasismista*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura ry.
- Suutari, M. (2002). *Nuorten sosiaaliset verkostot palkkatyön marginaalissa*. Nuorisotutkimusverkosto.
- Szabo, A., & Ward, C. (2015). Identity development during cultural transition: The role of social-cognitive identity processes. *International journal of intercultural relations*, 46, 13-25. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2015.03.019>

- Syrjälä, L. (2018). Elämänkerrat ja tarinat tutkimuksessa. Teoksessa Valli, R. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. Keuruu: PS-kustannus.
- Söderling, I. (2013). Maahanmuutto ja suomalaisten asenteet. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, A., Fågel, S., Säävälä, M., Söderling, I., Puukari, S., Korhonen, V.,... Wetzter-Karlsson, M. (2013). *Olemme muuttaneet - ja kotoudumme: Maahanmuuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä*. Väestöliitto, Monikulttuurinen osaamiskeskus.
- Talib, M. (2002). *Monikulttuurinen koulu: Haaste ja mahdollisuus*. Kirjapaja.
- Talib M., Löfström J. & Meri M. 2004. Kulttuurit ja koulu: avaimia opettajille. Helsinki: WSOY
- Talib, M., & Lipponen, P. (2008). *Kuka minä olen?: Monikulttuuristen opiskelijoiden identiteettipuhetta*. Suomen kasvatustieteellinen seura ; Turun yliopisto, kasvatustieteiden laitos.
- Teräs, M., & Kilpi-Jakonen, E. (2013). *Maahanmuuttajien lapset ja koulutus*. Teoksessa Martikainen, T., Saukkonen, P., & Säävälä, M. (2013). *Muuttajat: Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta*. Gaudeamus.
- Tilastokeskus. (2023). Ulkomaalaistaustaiset.
<https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/ulkomaalaistaustaiset.html>
- Titzmann, P. F., & Silbereisen, R. K. (2009). Friendship Homophily Among Ethnic German Immigrants: A Longitudinal Comparison Between Recent and More Experienced Immigrant Adolescents. *Journal of family psychology*, 23(3), 301-310. <https://doi.org/10.1037/a0015493>
- Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (Uudistettu laitos.). Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Turjanmaa, E. (2017). *Helpompaa olla omien kanssa?: Maahanmuuttajanuorten ja suomalaistaustaisten nuorten väliset kaverisuhteet Turussa, Raisiossa ja Uudessakaupungissa*. Siirtolaisuusinstituutti.
- Turtiainen, K., & Rezai, J. (2018). Valoa tunnelin päässä: tunnustussuhteet nuorten kertomuksissa. Teoksessa Hiitola, J., Anis, M., Turtiainen, K., Alastalo, M., Esberg, R., & Anis, M. (2018). *Maahanmuutto, palvelut ja hyvinvointi: Kohtaamisissa kehittyviä käytäntöjä*. Vastapaino.

- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2009).
Humanistisen, yhteiskuntatieteellisen ja käyttäytymistieteellisen tutkimuksen eettiset periaatteet ja ehdotus eettisen ennakkoarvioinnin järjestämiseksi. <http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/eettisetperiaatteet.pdf>.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2012). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf
- Tracy, S. J. (2020). *Qualitative research methods: Collecting evidence, crafting analysis, communicating impact* (Second edition.). John Wiley & Sons, Inc.
- Umaña-Taylor, A. J., Kornienko, O., McDermott, E. R., & Motti-Stefanidi, F. (2020). National identity development and friendship network dynamics among immigrant and non-immigrant youth. *Journal of Youth and Adolescence*, 49, 706–723. <https://doi.org/10.1007/s10964-019-01181-1>
- Vedder, P., Horenczyk, G., & Liebkind, K. (2006). Ethno-culturally diverse education settings; problems, challenges and solutions. *Educational research review*, 1(2), 157-168. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2006.08.007>
- Vermeij, L., van Duijn, M. A., & Baerveldt, C. (2009). Ethnic segregation in context: Social discrimination among native Dutch pupils and their ethnic minority classmates. *Social networks*, 31(4), 230-239. <https://doi.org/10.1016/j.socnet.2009.06.002>
- Vilka, H. (2021). *Tutki ja kehitä* (5., päivitetty painos.). PS-kustannus.
- Vuori, P. (2013). Helsingin seudun vieraskielisen väestön ennuste 2013-2030. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tilastoja 2013:5. http://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/13_02_11_Tilastoja_5_Vuori.pdf
- Weller, S. (2007). Sticking with your Mates? Children's Friendship Trajectories during the Transition from Primary to Secondary School. *Children & society*, 21(5), 339-351. <https://doi.org/10.1111/j.1099-0860.2006.00056.x>
- Wentzel, K. R., Donlan, A., & Morrison, D. (2012). Peer relationships and social motivational processes. Teoksessa A. M. Ryan & G. W. Ladd (Eds.), *Peer relationships and adjustment at school*. IAP Information Age Publishing
- West, A. L., Zhang, R., Yampolsky, M., & Sasaki, J. Y. (2017). More Than the Sum of Its Parts: A Transformative Theory of Biculturalism. *Journal of cross-cultural psychology*, 48(7), 963-990. <https://doi.org/10.1177/0022022117709533>

- Wimmer, A. & Lewis, K. (2010). Beyond and below racial homophily: ERG models of a friendship network documented on Facebook. *The American Journal of Sociology*, 116, 583–642. doi:10.1086/65365
- Winter, K. (2010). The perspectives of young children in care about their circumstances and implications for social work practice: The perspectives of young children in care. *Child & family social work*, 15(2), 186-195. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2009.00658.x>

LIITTEET

LIITE 1. Tiedote tutkimuksesta

TIEDOTE TUTKIMUKSESTA

7.11.2022

Tutkimuksen nimi ja rekisterinpitäjä

Pro gradu -tutkielma- Maahanmuuttajataustaisten nuorten vertaissuhteet

Rekisterinpitäjä: **Hibaaq Amin**

Käsiteltäessä tutkittavien henkilötietoja rekisterinpitäjä on taho, joka on vastuussa tutkittavien henkilötietojen asiallisesta ja lainmukaisesta käsittelystä.

Pyyntö osallistua tutkimukseen

Sinua pyydetään mukaan tutkimukseen, jonka tavoitteena on tutkia maahanmuuttajataustaisten nuorten kokemuksia vertaissuhteista. Alustavat tutkimuskysymykset ovat:

- Millä tavalla maahanmuuttajataustaiset nuoret kuvailevat vertaissuhteitaan?
- Millaisia syitä nuoret kertovat vertaissuhteiden valintaan?
- Tulevatko etnisyyttä ja moninaisuus nuorten mindmapeissa sekä haastatteluissa esiin? Jos tulevat, niin miten?

Tutkimuksen kohteena ovat maahanmuuttajataustaisten nuoret ja heidän kokemukset vertaissuhteistaan. Kerättyä aineistoa tullaan käyttämään Hibaaq Aminin pro gradu -tutkielmassa ”*Maahanmuuttajataustaisten nuorten vertaissuhteet*”. Sinua pyydetään tutkimukseen, koska olet maahanmuuttajataustainen nuori ja iältäsä 14–18-vuotias.

Tutkimukseen osallistuminen edellyttää, että olet maahanmuuttajataustainen ja olet iältäsä 14–18-vuotias. Mukaan pyydetään yhteensä 6 tutkittavaa.

Osallistuvista henkilöistä ei kerätä tietoja muista lähteistä.

Vapaaehtoisuus

Tähän tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Voit milloin tahansa kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen tai keskeyttää osallistumisen. Kieltäytymisestä tai keskeyttämisestä ei aiheudu sinulle kielteisiä seuraamuksia.

Jos haluat osallistua tutkimukseen (haastattelu) voit toimittaa osallistumissuostumuksen sähköpostitse: hfamin@student.jyu.fi

Tutkimuksen kulku

Pyydän tutkittavia piirtämään tai kirjoittamaan mindmapin liittyen heidän vertaisuuhteisiinsa. Tämän jälkeen pyydän tutkittavia kertomaan omasta mindmapista. Haastatteluissa tutkitaan haastateltavan näkemyksiä vertaisuuhteistaan. Haastattelut järjestetään marraskuun 2022 aikana. Jokainen haastattelu kestää arviolta noin 30 minuuttia. Haastattelut tallennetaan äänitallenteiksi, jotka tutkija litteroi kirjalliseen muotoon. Tämän jälkeen äänitallenteet tuhotaan. Haastatteluun osallistuminen ei vaadi erityistä valmistautumista.

Haastattelut toteutetaan kasvokkaistilanteessa.

Tutkimuksesta mahdollisesti aiheutuvat riskit, haitat ja epämukavuudet

Tutkimukseen osallistumisesta ei aiheudu sinulle mitään riskejä, haittoja tai epämukavuuksia.

Tutkimuksen kustannukset ja rahoitus

Tutkimukseen osallistumisesta ei makseta palkkiota

Tutkimustuloksista tiedottaminen ja tutkimustulokset

Tutkimuksesta valmistuu yksi pro gradu -tutkielma, joka julkaistaan Jyväskylän yliopiston julkaisuarkistossa: <https://jyx.jyu.fi/>.

Tutkittavien vakuutusturva

Jyväskylän yliopiston henkilökunta ja toiminta on vakuutettu. Vakuutus sisältää potilasvakuutuksen, toiminnanvastuuvakuutuksen ja vapaaehtoisen tapaturmavakuutuksen.

Tutkimuksissa tutkittavat (koehenkilöt) on vakuutettu tutkimuksen ajan ulkoisen syyn aiheuttamien tapaturmien, vahinkojen ja vammojen varalta. Tapaturmavakuutus on voimassa mittauksissa ja niihin välittömästi liittyvillä matkoilla.

Lisätietojen antajan yhteystiedot

Lisätietoja tutkimuksesta antaa tutkimusentekijä: Hibaaq Amin, maisteriopiskelija, luokanopettaja, Jyväskylän yliopisto kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunta [hfamin\(a\)student.jyu.fi](mailto:hfamin(a)student.jyu.fi)

LIITE 2. Tietosuojailmoitus

7.11.2022

Kuvaus henkilötietojen käsittelystä tieteellisessä tutkimuksessa (tietosuojailmoitus EU (679/2016))

1. Tutkimuksen nimi: Maahanmuuttajataustaisten nuorten vertaissuhteet

Haastatteluiden sekä mindmapien avulla kerättyjä tietoja käytetään Hibaaq Aminin pro gradu- tutkielman *Maahanmuuttajataustaisten nuorten vertaissuhteet* aineistona. Tutkielman tavoitteena on lisätä tietoa maahanmuuttajataustaisten nuorten vertaissuhteista ja erityisesti siitä, millaisia syitä he kertovat vertaisten valintaan.

Tutkimuksessa Sinusta kerätään seuraavia henkilötietoja: etunimi ja äänitallenne.

Tiedote ja tietosuojailmoitus on lähetetty liitetiedostona haastattelupyynnön ja haastattelukutsun mukana.

2. Henkilötietojen käsittelyn oikeudellinen peruste tutkimuksessa/arkistoinnissa

Käsittely on tarpeen tieteellistä tutkimusta varten ja se on oikeasuhtaista, tavoiteltuun yleisen edun mukaiseen tavoitteeseen nähden (tietosuojain 4 §:n 3 kohta). Tutkimustulokset on julkisesti saatavilla yliopiston julkaisuarkistosta (JYX).

3. Henkilötietojen siirto EU/ETA ulkopuolelle

Tutkimuksessa tietojasi ei siirretä EU/ETA-alueen ulkopuolelle.

4. Henkilötietojen suojaaminen

Henkilötietojen käsittely tässä tutkimuksessa perustuu asianmukaiseen tutkimussuunnitelmaan ja tutkimuksella on vastuuhenkilö. Tutkimuksessa toimitaan niin, etteivät Sinua koskevat tiedot paljastu ulkopuolisille. Tutkimustulosten (Pro gradu) osalta pyritään siihen, ettei Sinua voida tunnistaa suoraan taikka välillisesti tutkimustuloksista. Osana Pro gradu-tutkielmaa voidaan käyttää suoria lainauksia haastattelusta.

Suorat tunnistetiedot poistetaan suojatoimena aineiston litterointivaiheessa eli tutkittavaa koskeva ääni/kuvatallenne tuhotaan.

Tutkimuksessa käsiteltävien henkilötietojen suojaaminen

Sähköpostiosoitteet osallistumispyyntöjä ja haastattelukutsuja varten säilytetään tutkijan tietokoneella niin kauan kuin haastattelu on tehty, jonka jälkeen ne poistetaan. Tutkija ei lähetä tutkittaville sähköpostia siten, että muiden tutkimuksiin osallistuvien tiedot näkyisivät vastaanottajakentässä, eikä muutoinkaan toimi niin, että ulkopuolisilla olisi pääsy tutkittavan tietoihin. Tutkija vastaa aineiston hallinnasta sen elinkaaren aikana ja tietojen hävittämisestä tutkimuksen päätyttyä.

Tutkimuksesta on tehty erillinen tietosuojan vaikutustenarvio/tietosuojavastavaa on kuultu vaikutustenarvioinnista

Kyllä Ei, koska tutkija on tarkastanut, ettei vaikutustenarviointi ole pakollinen.

HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY TUTKIMUKSEN PÄÄTTYMISEN JÄLKEEN

Tutkimusrekisteri hävitetään viimeistään pro gradu -tutkielman valmistuttua (arvio 31.12.2022).

Rekisterinpitäjä(t) ja tutkimuksen tekijät

Rekisterinpitäjä, pro gradu- tutkielman suorittaja ja yhteyshenkilö: Hibaaq Amin, maisteriopiskelija, hfamin(a)student.jyu.fi Käsiteltäessä tutkittavien henkilötietoja rekisterinpitäjä on taho, joka on vastuussa tutkittavien henkilötietojen asiallisesta ja lainmukaisesta käsittelystä.

Tutkimuksen ohjaaja: Yliopiston-lehtori Merja Kauppinen, kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunta, Jyväskylän yliopiston Kauppakorkeakoulu, <https://www.jyu.fi/fi/yhteystiedot>

Rekisteröidyn oikeudet

Oikeus saada pääsy tietoihin (tietosuoja-asetuksen 15 artikla)

Sinulla on oikeus saada tieto siitä, käsitelläänkö henkilötietojasi ja mitä henkilötietojasi käsitellään. Voit myös halutessasi pyytää jäljennöksen käsiteltävistä henkilötiedoista.

Oikeus tietojen oikaisemiseen (tietosuoja-asetuksen 16 artikla)

Jos käsiteltävissä henkilötiedoissasi on epätarkkuuksia tai virheitä, sinulla on oikeus pyytää niiden oikaisua tai täydennystä.

Oikeus tietojen poistamiseen (tietosuoja-asetuksen 17 artikla)

Sinulla on oikeus vaatia henkilötietojesi poistamista tietyissä tapauksissa. Oikeutta tietojen poistamiseen ei kuitenkaan ole, jos tietojen poistaminen estää tai vaikeuttaa suuresti käsittelyn tarkoituksen toteutumista tieteellisessä tutkimuksessa.

Oikeus käsittelyn rajoittamiseen (tietosuoja-asetuksen 18 artikla)

Sinulla on oikeus henkilötietojesi käsittelyn rajoittamiseen tietyissä tilanteissa kuten, jos kiistät henkilötietojesi paikkansapitävyyden.

Vastustamisoikeus (tietosuoja-asetuksen 21 artikla)

Sinulla on oikeus vastustaa henkilötietojesi käsittelyä, jos käsittely perustuu yleiseen etuun tai oikeutettuun etuun. Tällöin yliopisto ei voi käsitellä henkilötietojasi, paitsi jos se voi osoittaa, että käsittelyyn on olemassa huomattavan tärkeä ja perusteltu syy, joka syrjäyttää oikeutesi.

Oikeuksista poikkeaminen

Tässä kuvatuista oikeuksista saatetaan tietyissä yksittäistapauksissa poiketa tietosuoja-asetuksessa ja Suomen tietosuojalaissa säädetyillä perusteilla siitä osin, kuin oikeudet estävät tieteellisen tai historiallisen tutkimustarkoituksen tai tilastollisen tarkoituksen saavuttamisen tai vaikeuttavat sitä suuresti. Tarvetta poiketa oikeuksista arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Profilointi ja automatisoitu päätöksenteko

Tutkimuksessa henkilötietojasi ei käytetä automaattiseen päätöksentekoon. Tutkimuksessa henkilötietojen käsittelyn tarkoituksena ei ole henkilökohtaisten ominaisuuksiesi arviointi, ts. profilointi vaan henkilötietojasi ja ominaisuuksia arvioidaan laajemman tieteellisen tutkimuksen näkökulmasta.

Rekisteröidyn oikeuksien toteuttaminen

Jos sinulla on kysyttävää rekisteröidyn oikeuksista, voit olla yhteydessä tutkimuksen toteuttajaan [hfamin\(at\)student.jyu.fi](mailto:hfamin(at)student.jyu.fi)

Sinulla on oikeus tehdä valitus erityisesti vakinaisen asuin- tai työpaikkasi sijainnin mukaiselle valvontaviranomaiselle, mikäli katsot, että henkilötietojen käsittelyssä rikotaan EU:n yleistä tietosuoja-asetusta (EU) 2016/679. Suomessa valvontaviranomainen on tietosuojavaltuutettu.

Tietosuojavaltuutetun toimiston ajantasaiset yhteystiedot: <https://tietosuoja.fi/etusivu>

LIITE 3. Suostumuslomake (huoltajat)

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

SUOSTUMUS TIETEELLISEEN TUTKIMUKSEEN

Minua on pyydetty osallistumaan tutkimukseen (maahanmuuttajataustaisten nuorten vertaisryhmet).

Olen perehtynyt tutkimusta koskevaan tiedotteeseen (tietosuojailmoitus) ja saanut riittävästi tietoa tutkimuksesta ja sen toteuttamisesta. Tutkimuksen sisältö on kerrottu minulle myös suullisesti ja olen saanut riittävän vastauksen kaikkiin tutkimusta koskeviin kysymyksiini. Selvitetyt asiat: Hibaaq Amin. Minulla on ollut riittävästi aikaa harkita tutkimukseen osallistumista.

Ymmärrän, että tähän tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Minulla on oikeus, milloin tahansa tutkimuksen aikana ja syytä ilmoittamatta keskeyttää tutkimukseen osallistuminen tai peruuttaa suostumukseni tutkimukseen. Tutkimuksen keskeyttämisestä tai suostumuksen peruuttamisesta ei aiheudu minulle kielteisiä seuraamuksia.

En osallistu mittauksiin flunssaisena, kuumeisena, toipilaana tai muuten huonovointisena.

Olen tutustunut tietosuojailmoituksessa kerrottuihin rekisteröidyn oikeuksiin ja rajoituksiin.

Allekirjoittamalla suostumuslomakkeen hyväksyn tietojeni käytön tietosuojailmoituksessa kuvattuun tutkimukseen.

Kyllä

Suostun siihen, että tutkimuksessa käsitellään erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja [rotu tai etninen alkuperä, poliittinen mielipide, uskonnollinen tai filosofinen vakaumus, ammattiliiton jäsenyys, geneettisten tai biometrinen tietojen käsittely henkilön yksiselitteistä tunnistamista varten, terveyttä, seksuaalista käyttäytymistä tai suuntautumista koskevat tiedot].

Kyllä

Suostun siihen, että tutkimuksen päätyttyä aineisto arkistoidaan tunnistettuna.

Kyllä

Allekirjoituksellani vahvistan, että lapseni saa osallistua tutkimukseen ja vapaaehtoisesti tutkittavaksi sekä annan luvan edellä kerrottuihin asioihin.

_____
Lapsen nimi

_____
Lapsen allekirjoitus

_____
Nimen selvennys

_____
Päiväys

_____
Huoltajan allekirjoitus

_____
Päiväys

_____
Huoltajan nimen selvennys

Suostumus vastaanotettu

_____
Suostumuksen vastaanottajan allekirjoitus

_____
Päiväys

_____
Nimen selvennys

Alkuperäinen allekirjoitettu asiakirja jää tutkimuksen vastuullisen johtajan arkistoon ja kopio annetaan tutkittavalle. Suostumusta säilytetään tietoturvallisesti niin kauan kuin aineisto on tunnisteteellisessä muodossa. Jos aineisto ~~anonymisoidaan~~ tai hävitetään suostumusta ei tarvitse enää säilyttää.

LIITE 4. Suostumuslomake (nuoret)

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

SUOSTUMUS TIETEELLISEEN TUTKIMUKSEEN

Minua on pyydetty osallistumaan tutkimukseen ~~maahanmuuttajataustaisten nuorten vertaisryhmissä.~~

Olen perehtynyt tutkimusta koskevaan tiedotteeseen (tietosuojailmoitus) ja saanut riittävästi tietoa tutkimuksesta ja sen toteuttamisesta. Tutkimuksen sisältö on kerrottu minulle myös suullisesti, ja olen saanut riittävän vastauksen kaikkiin tutkimusta koskeviin kysymyksiini. ~~Selvitettiin autoi Hibaaq Amin. Minulla on ollut riittävästi aikaa tarkita tutkimukseen osallistumista.~~

Ymmärrän, että tähän tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Minulla on oikeus, milloin tahansa tutkimuksen aikana ja syytä ilmoittamatta keskeyttää tutkimukseen osallistuminen tai peruuttaa suostumukseni tutkimukseen. Tutkimuksen keskeyttämisestä tai suostumuksen peruuttamisesta ei aiheudu minulle kielteisiä seuraamuksia.

En osallistu mittauksiin flunssaisena, kuumeisena, toipilaana tai muuten huonovointisena.

Olen tutustunut tietosuojailmoituksessa kerrottuihin rekisteröidyn oikeuksiin ja rajoituksiin.

Allekirjoittamalla suostumuslomakkeen hyväksyn tietojeni käytön tietosuojailmoituksessa kuvattuun tutkimukseen.

Kyllä

|

2 (2)

Allekirjoituksellani vahvistan, että osallistun tutkimukseen ja suostun vapaaehtoisesti tutkittavaksi sekä annan luvan edellä kerrottuihin asioihin.

_____
Allekirjoitus   *Päiväys*   _____

_____
Nimen selvennys

Suostumus vastaanotettu

_____
Suostumuksen vastaanottajan allekirjoitus   *Päiväys*   _____

_____
Nimen selvennys

Alkuperäinen allekirjoitettu asiakirja jää tutkimuksen vastuullisen johtajan arkistoon ja kopio annetaan tutkittavalle. Suostumusta säilytetään tietoturvallisesti niin kauan kuin aineisto on tunnisteellisessa muodossa.